

Урачыстасці і будні Полацка



Калы Сафійскага сабора ўсталявалі памятны знак "Полацк — калыска беларускай дзяржаўнасці" вышыней 5,5 метраў (скульптар — Уладзімір Піпін) / Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА.

Сёння ў Полацку пачаліся мерапрыемствы, прысвечаныя Дню беларускага пісьменства і Дню горада. Калысцы нашай дзяржаўнасці сёлета споўнілася 1155 гадоў. Таму цалкам натуральным быў яе выбар у якасці сталіцы свята пісьменства ў 2017 годзе, калі краіна адзначае 500-годдзе свайго кнігадрукавання, а таксама юбілей вялікіх сыноў Беларусі — Янкі Купалы, Якуба Коласа, Янкі Брыля, Максіма Танка, Пімена Панчанкі, Алеся Адамовіча... Па нашай традыцыі, у адзін з "крайніх" дзён падрыхтоўкі Полацка да падзей карэспандэнт "К" прайшоўся яго вуліцамі. Кампанію яму склаў вядомы айчыны рок-музыкант Аляксей СМАЛЯКОЎ — чарговы герой цыкла матэрыялаў "Экспрэс-тур з V.I.P.-земляком". Зрэшты, лідар гурта The Stokes не зусім стопрацэнты зямляк Полацка, але... аб усім па парадку.

Алег КЛІМАЎ / Мінск — Полацк — Мінск

Урачыстасці

У Полацку ў 1994 годзе прайшоў першы Дзень беларускага пісьменства. Пралагом цяперашняга (трэцяга ў гісторыі горада) свята стала 1 верасня, калі на плошчы Свабоды распачаўся III Нацыянальны дзіцяча-маладзёжны форум "Скарынаўскія дні ў Полацку", які ўключае Скарынаўскую алімпіяду і масу іншых праектаў.

Сёння ж у горадзе прайдуць асноўныя мерапры-

емствы, у тым ліку прымеркаваныя да юбілею Полацка. У 11.00 пачнецца маштабнае шэсце прадстаўнікоў працоўных калектываў, у той самы час на плошчы Францыска Скарыны разгорнецца фестываль кнігі і прэсы, у скверы на праспекце Скарыны ля памятнага знака "Полацк — геаграфічны цэнтр Еўропы" запусце пляцоўка "Літаратуры Полацк".

Заканчэнне — на старонках 10 — 11.

Канцэнтрацыя рарытэтаў зашкальвае

У гэтыя дні выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці" знаходзіцца на актыўным этапе мантажу. У Нацыянальным гістарычным музеі літаральна на вачах павялічваецца канцэнтрацыя рарытэтаў, якія прывозяць сюды на год з дзесяці буйных калекцый нашай краіны, а таксама маскоўскага гістарычнага музея. Ужо цяпер відавочна, што выставачны праект, які ставіць перад сабой мэту раскрыць паняцце духоўнасці і паказаць шлях яе фарміравання на нашай зямлі ад сёвай даўніны і да цяперашніх дзён, будзе прэтэндаваць на статус адной з самых знакавых і амбіцыйных музейных падзей гэтага года.

Сярод экспанатаў ёсць і ўпрыгожванні паганскіх часоў, якія адпраўляліся разам з памерлымі ў апошні шлях, і прадметы рэлігійнага культу ўсіх традыцыйных для Беларусі канфесій, і вышталцёныя ўзоры народных умельстваў, і, зразумела, кнігі — гэта своеасаблівы лейтматыў экспазіцыі. Значная частка рарытэтаў будзе экспанавана ўпершыню.

7 верасня выстава адчыніць свае дзверы ў рамках мерапрыемстваў Дзён беларускага пісьменства. А напярэдадні вернісажу мы папрасілі аўтара праекта Ніну Калымага выбраць у гэтых залах некалькі самых-самых цікавых прадметаў.

Заканчэнне — на старонцы 3.



Фрагмент алтарных драўляных варот. / Фота Ксеніі ГАЛУБОВІЧ

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газеты можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Прывітальнае слова

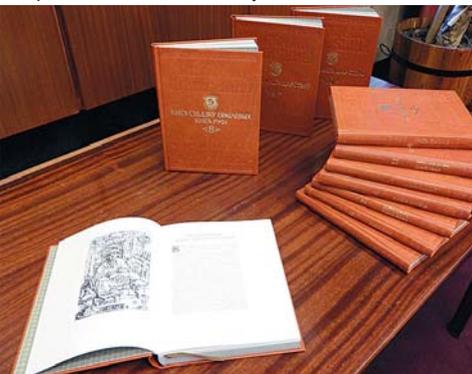
Міністра культуры Рэспублікі Беларусь Барыса Святлова на прэзентацыі факсімільнага выдання “Кніжная спадчына Францыска Скарыны” ў Нацыянальнай бібліятэцы

Паважаныя прысутныя! Прыміце мае віншаванні ў сувязі з вельмі значнай для айчынай культуры падзеяй — завяршэннем грунтоўнай працы па факсімільным узнаўленні кніжнай спадчыны Францыска Скарыны.

Асоба Скарыны мае выключнае значэнне для беларускай гісторыі і культуры. Імя Скарыны — своеасаблівы сімвал нацыянальнай ідэнтычнасці, імя, дзякуючы якому мы адчуваем гонар за сваю краіну, народ і яго славетную гісторыю.

У год святкавання 500-годдзя беларускага кнігадрукавання ў нашай краіне і за яе межамі праходзіць мноства навуковых, мастацкіх, адукацыйных і асветніцкіх мерапрыемстваў. Найбольш маштабныя, культурна-адукацыйныя мерапрыемствы прыпадаюць менавіта на верасень. Таму сімвалічна, што ў першы дзень верасня пад агульнаю вынікі шматгадовага міжнароднага навуковага і выдавецкага праекта “Кніжная спадчына Францыска Скарыны”, адбываецца своеасаблівае вяртанне скарынаўскай спадчыны на Беларусь.

Зроблена вялікая справа. Таму хачу падзякаваць за значны ўклад у яе пачатак, рэалізацыю і завяршэнне ўсім удзельнікам рэдакцыйнай калегіі (тым, хто прысутнічае зараз і тым, каму справы не дазволілі быць разам з намі) і, у асаблівасці, Тозіку Анатолію Афанасьевічу, Качанавай Наталі Івануіне і Жарко Васілію Іванавічу, маім калегам-міністрам інфармацыі, адукацыі, замежных спраў, якія сваёй падтрымкай зрабілі магчымай рэалізацыю гэтага грунтоўнага праекта.



Газета КУЛЬТУРА

ШТОГТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Рэдакцыйнае паседжанне № 637, выданае Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — Ілья Васільевіч СВІРЬЦІН; **намеснік галоўнага рэдактара** — Вераніка МОЛАКАВА; **адказны сакратар** — Юры КАРПЕНКА; **рэдакцыйны адрас**: Надзея БУНЦЭВІЧ, Юген РАЦІН, агульнаадрасны рэдакцыі: Дар’я АМІЛЬКОВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльны карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕЎСКИ, Алег КЛИМАЎ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; **карэспандэнты** — Ганна ШАРКО; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОБАД; **карэктар** — Мая ХУТКОВА. Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@kimpress.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.
Дырэктар — СЛЭБОДЗІН Ірына Аляксееўна; **першы намеснік дырэктара** — КРУШЫЦКАЯ Людміла Аляксееўна. Тэлефон прыймальні: (017) 334 57 41, 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісаў паводле прозвішча, поўнаго імя і імя на бацьку, пашпартныя звесткі (імя, прозвішча, дата выдання, кім і калі выданыя пашпарт, асабісты нумар), асабістае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукпісы не рэзінуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыялы на правах рэкламы.

*Культура. 2017. № 35. 02.09.2017. Індэксы 63875, 638752 Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісанне ў друку 01.09.2017 ў 17.00. Замова 3287. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Што агульнага ў тых, хто шчыруе на культурна-мастацкім полі з тымі, хто служыць у войску?

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

На першы погляд — нічога. Можна, праўда, згадаць радкі Маякоўскага: “Я хочу, щоб к штыку привравляли перо...”, напісаныя ў час, калі само жыццё вымагала мілітарызацыі свядомасці грамады. Альбо творчы подзвіг артыстаў, якія ў гады Вялікай Айчыннай вайны падымалі настрой у байцоў на фронце; мастакоў і літаратараў, якія стваралі летапіс пакуніцтва і гераізму. Ці нават тое, што ў арміі і іншых сілавых структурах і сёння прадудлежаныя кадравыя адзінкі і падраздзяленні, якія дбаюць пра псіхалагічны камфорт і культуры ўзровень людзей у пагонах. І ўсё ж вельмі яны не падобныя — мастак/паэт/артыст, што ў значнай ступені сам сабе гаспадар, сам акрэслівае межы так званай творчай дысцыпліны, і салдат, усё жыццё якога рэалізуецца ступатнымі працававаннямі і загадамі начальніка.

Але падабенства ёсць. Людзі творчых прафесій дбаюць пра духоўны суверэнітэт краіны, людзі ў пагонах — пра непарушнасць граніц дзяржавы. І тое, і другое — справа патрыятычная.

У нашай краіне не страчана выданая з савецкіх часоў традыцыя супрацоўніцтва творчых саюзаў і арміі. Даволі выразна яна праўляецца ў дзейнасці Саюза пісьменнікаў Беларусі. Да прыкладу, старшыня яго Мінскай гарадской арганізацыі Міхась Пазнякоў разам са спеваком, артыстам і кампазітарам Сяргеем Краўчонкам і пісаў песні на ягоныя вершы, аб’ехаў, бадай, усе пагранічныя заставы па перыметры межы нашай краіны. У няздзелу гэты творчы тандэм гасяваў у адной з пагранічных частэй, што зна-



Міхась Пазнякоў і Сяргей Кравец з пагранічнікамі.

Духоўны суверэнітэт і дзяржаўная граніца

ходзяцца ў Мінску. Так, менавіта ў Мінску, хоць сталіца нашай дзяржавы знаходзіцца не на граніцы, а ў цэнтры краіны. Літаратар і артыст былі гасцямі групы сувязі і забеспячэння органаў пагранічнай службы Рэспублікі Беларусь. Месціцца падраздзяленне ў адным з мінскіх прыгарадаў. Міхась Пазнякоў вядомы як паэт, прэзідэнт, перакладчык. Ягоны творчасць скіраваная да чытаной (а калі казаць пра песні, дык і слухачоў) розных узростаў і моладзі, тых, хто будзе плыць на будучыню, і тых, хто ўжо жыве на сталёгічных установах. Ён валодае талентам лірычным, але здольны і да паэзіі грамадзянскага гучання. Італья акалічнасці дазваляюць спадару Міхасю ўпэўнена трымацца ў якой заўгодна аўдыторыі. Праграма выступлення была складзена такім чынам, каб кожны з прысутных мог адчуць праз асабістае — вобры роднага дома, сваякоў і сяброў — далучанасць да лёсу краіны.

Прыязна прымала аўдыторыя і песні ў выкананні Сяргея Краўца. Цікавымі грамадзе былі таксама ягоныя згадкі пра ўдзел у здымках фільма “У жніўні 44-га”, дзе ён сыграў адну са стрыжнявых роляў. Артыст здолеў завесці публіку, так што напрыканцы імпрэзы зала яму ўжо падпявала.

Са сваёй гітарай прыйшоў на сустрэчу гапоўны спецыяліст у праўленні ідэалагічнай работы Дзяржаўнага пагранічнага камітэта папкоўніку запасаў Аляксандр Сушыцкі. Пад уласны акампамент ён спяваў песні свайго сачынення. На завяршэнні сустрэчы Міхась Пазнякоў параіў пагранічнікам, якія паводле службовага абавязку і паклікання душы з’яўляюцца абаронцамі дзяржаўных межаў, быць па жыцці абаронцамі і носьбітамі беларускай культуры і роднай мовы. Бо калі, не дай Божа, знікнуць знакі нацыянальнай тоеснасці, дык ці будзе дзяржава і межы яе...

Пасля выступлення гасці мелі гутарку з намеснікам камандзіра часткі па ідэалагічнай рабоце і кадравым забеспячэнні падпалкоўнікам Віталем Лісавенкам. Афіцэр распавёў пра асаблівасці выхаваўча-культурнай работы з маладымі хлопцамі, чый прафесійны дэвіз “Мы — першыя, за намі — Радзіма”, згадаў гады ўласнай службы ў Брэсце на заставе імя Кіжаванавы, паездкі на радзіму героя ў Цюмень у якасці прадстаўніка беларускіх пагранічнікаў. Віталь Лісавенка выказаў спадзяванне, што і надалей людзі культуры будуць гасцямі пагранічных застаў і іншых структур Дзяржаўнага камітэта. Бо, пры ўсёй уладкаванасці вайсковага побыту, пры наяўнасці бібліятэкі і клуба, байцам усё адно патрэбна і жывое слова прафесійнага літаратара і песня ў выкананні прафесійнага артыста. Зрэшты, такія сустрэчы — знак вагі да абаронцаў межы і іх нялёгкай службы.

Хелена — самая!

На сёлетнім дзіцячым “Еўрабачанні” Беларусь запамінаць па песні Рэты Дакоты “Я самая”. Тэкст дапамагала пісаць юная выканаўца Хелена Мерааі. З гэтай песняй 14-гадова дзяўчынка стала пераможцай нацыянальнага адбору і паедзе ў лістападзе ў Тбілісі, дзе і будзе праходзіць конкурс.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Хелена слявае з маленства, вучыцца не толькі ў сталічнай гімназіі, а яшчэ ў дзіцячай музычнай школе — восьмай, той, што носіць імя нашага знакамітага хормайстра, фалькларыста, заснавальніка Дзяржаўнай харавой капэлы Беларусі Рыгора Шырмы. Да “Еўрабачання” Хелену рыхтавала Волга Драздова, за плячым якой і багатая ўласная выканальніцкая кар’ера, і аўтарства многіх песенных кампазіцый, і педагагічная дзейнасць, прычым “з прычынам” на буйнай міжнароднай конкурсы. Хочаш на “Еўрабачанне”? Менавіта так яна запыталася дзяўчынку, калі та яна прыйшла да яе ў клас.

Раней Хелена Мерааі гэтак жа хачела патрапіць на іншы

суп’рэзны конкурс. І перамагала! Не толькі сольна, як, да прыкладу, у тэлепраекце “Голас”, але і ў складзе вакальнага ансамбля на той жа “Новай хвалі”. Выступала як “ад Беларусі”, так і “ад Расіі” (у складзе спеўнага трыа).

Яна кар’ерна мінчанка. Прозвішча — ад бацькі, урадженца Сірыі, які ўжо больш за трыццаць гадоў жыве ў Беларусі: у свой час скончыў наш БДУ, стаў кандыдатам навукі, ажаніўся. Імя — у гонар бабুলі, бацькавай маці. Ёнас — ад матульчых-прыроды. Упартасць, працаздольнасць, мэтанакіраванасць — ад характару.

Песню ўжо ўсе паспелі называць “надта дарослай”. Марчым, так яно і ёсць. Ды ўсё ж такое “сталенне” рэпертуару (не адно з пункту гледжання літаратурных тэкстаў, але і ў музычна-стыльовых адносінах) — прыкмета часу. Куды больш важна, паўна, тое, што і песня, і выкананне — папраўдзе стыльныя. Што дзяўчынка добра валодае джазавай манерай. Што слявае нязмушана і артыстычна. Ну, а як складзецца далейшы “еўрабачанне” лёс Хелены — пагадзіцеся, усё ж менш важна за яе лёс спеўны і жыццёвы.

Увага! Аб’ява*

Заслужэнны коллектив Республики Беларусь Президентский оркестр Республики Беларусь

объявляет конкурс на замещение вакантных должностей:

артист эстрадно-симфонического оркестра — валторна;
артист эстрадно-симфонического оркестра — труба;
артист эстрадно-симфонического оркестра — тромбон;
артист эстрадно-симфонического оркестра — ударные инструменты (на время отпуска по уходу за ребенком);
артист эстрадно-симфонического оркестра — скрипка (на время отпуска по уходу за ребенком);
артист эстрадно-симфонического оркестра — виолончель (на время отпуска по уходу за ребенком);
артист эстрадно-симфонического оркестра — контрабас (0,5 ставки).

В конкурсе могут принимать участие музыканты с высшим и средним-специальным образованием, которые владеют необходимыми навыками и практикой игры в оркестровом коллективе.

Желающие принять участие в конкурсе предоставляют письменное заявление в дирекцию Президентского оркестра Республики Беларусь.

К заявлению прилагаются:

1. **личный листок по учету кадров;**
2. **автобиография;**
3. **копия диплома о высшем или среднем-специальном образовании;**
4. **характеристика с последнего места работы или учебы;**
5. **программа выступления до 15 минут: крупная форма и пьеса.**

Конкурсная комиссия имеет право предложить участникам прослушивания нотный материал для чтения с листа. Для артистов, играющих на клавишных инструментах, — импровизация.

Участники конкурса подают вышеназванные документы с пометкой «На конкурс» в администрацию Президентского оркестра Республики Беларусь до 29.09.2017. Дополнительная информация по телефонам: 229 90 50, 229 90 04.

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

1. Біблія, надрукаваная Францыскам Скарынам у Празе ў 1517 годзе

— Думаю, адрэстаўраваны арыгінал гэтага выдання будзе цікавы любому беларусу. Пагатоў, ні ў нашых бібліятэках, ні ў нашых музеях няма кнігі Скарыны яго пражскага перыяду. Увогуле, калі ў Расіі захоўваецца 353 выданні Францыска Скарыны (гэта самы багаты збор), то ў Беларусі іх толькі 28. Таму няма сумневу, што магчымасць убачыць пражскі фаліянт на ўласныя вочы стане сапраўднай падзеяй. У ім можна заўважыць і скарынаўскія буквіцы, і аўтарскія тлумачэнні, і паметкі на палях. Думаю, калі кніга прыедзе ў музей, мы адчужым біяполе нашай роднай культуры.

Хутчэй за ўсё, у экспазіцыі Біблія будзе адкрыта на гравюры з партрэтам першадрукара, затое на спецыяльным камп'ютары можна будзе "пагартаць" адсканаваныя старонкі арыгінала і знайсці вычарпальную інфармацыю пра гэтую кнігу на беларускай, рускай і англійскай мовах. Магчымасць хаць б на час паказаць гэты экспанат — ужо сенсацыя. У нас ён прабудзе да канца года, і не выключана, што Дзяржаўны гістарычны музей у Маскве, адкуль мы чакаем прыбыцця кнігі, дазволіць нам патрымаць яго ў сябе і даўжэй.

2. Пячатка Ефрасінні Полацкай XII стагоддзя

— Казачь пра тое, якая гэта рэліквія, нават не выпадае: Ефрасіння Полацкая — наша заступніца, асветніца народу, святая. Пячатка — хоць па памерах і дробная, але надзвычай важкая з пункту гледжання музейнай каштоўнасці. Яна была знойдзена ў 1998 годзе падчас археалагічных раскопак на тэрыторыі Спаса-Ефрасіннеўскага манастыра і захоўваецца ў Полацкім гісторыка-культурным музеі-запаведніку. Нядаўна археолагі выявілі яшчэ адну пячатку, і сьмненні наконт яе прыналежнасці менавіта Ефрасінні Полацкай выра-

шыла прасцей параўнанне двух пярсцёнкаў — яны аказаліся ідэнтычнымі. На зробленым са свінцу экспанате — выява аблічча асветніцы, і хаця за прамінулыя дзевяць стагоддзяў пячатка паспела ладна пачамянець, яна усё роўна выглядае надзвычай прыгожа.

3. Фрагменты сценанісы са Спаса-Праабражэнскай царквы Спаса-Ефрасін

Канцэнтрацыя рарытэтаў зашкальвае

неўскага манастыра ў Полацку

— Ефрасіння Полацкая запрасіла візантыйскіх майстроў, каб тыя ўпрыгожылі роспісам Спаса-Праабражэнскую царкву. У 1837 годзе на яе сцены быў накладзены новы слой алейнага жывапісу, які мы і пакажам. Ужо ў цяперашні час вырашылі адкрыць фрэскі XII стагоддзя, не ахвяруючы гэтым найбольшым напластанням. Каб зняць гэтыя слаі фарбаў, беларускія і расійскія рэстаўратары выкарысталі ўнікальную тэхналогію, здатную ператварыць манументальны жывапіс у станковы.

4. Каран у пазалочаным футарале

— Экспанат паказвае, наколькі прыгожай можа быць сучасная кніга. Калі



Прэзідэнт Турцыі Рэджэп Таіп Эрдаган летас наведваў Беларусь з афіцыйнымі візітамі, ён падарыў Кіраўніку нашай дзяржавы Каран. Такіх экзэмпляраў вельмі мала, гэта эксклюзіўная ручная работа, звычайна іх прэзэнтуюць вядомым людзям ці добрым сябрам. Пазалочаны футарал з разьбой у выглядзе

традыцыйнага ўсходняга ўзору, а ўнутры — прыгожая кніга. Экспанат цалкам адлюстроўвае рэлігійныя традыцыі мусульман. Цяпер гэты Каран захоўваецца ў выставачнай прасторы Палаца Незалежнасці.

5. Алтарныя драўляныя вароты

— Экспанат адлюстроўвае традыцыйнае, здавён вядомае на Беларусі мастацтва разьбы па дрэве. У XVII стагоддзі нашы майстры не па сваёй волі прынеслі яго ў Расію, упрыгожыўшы драўлянай разьбой такія вядомыя храмы, як Пакроўскі сабор у Ізмайлаве, Новадзвяжочы манастыр у Маскве, царква

Падрыхтавала
Сафія КІСЛЯВА
Фота Ксенія ГАЛУБОВІЧ

Акурат у Дзень ведаў у Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры адкрылася ўнікальная экспазіцыя "Нацыя кніг". У яе цэнтры — арыгінал Статута Вялікага Княства Літоўскага, Рускага і Жамойцкага 1588 года, які стала захоўваецца ў Музеі гісторыі Магілёва. Яго набыццём з рук прыватнага калекцыянера стала магчымым дзякуючы грамадскай кампаніі па зборы сродкаў. Цяперашні дырэктар літаратурнага музея Зміцер ЯЦКЕВІЧ быў адным з ініцыятараў вяртання рарытэта ў грамадскі ўжытак. Таму і нядзіўна, што менавіта яго ўстанова дае мінчучам магчымасць убачыць на ўласныя вочы вышталены помнік юрыдычнай думкі, які многія лічаць першай еўрапейскай канстытуцыяй.

Ганна ШАРКО / Фота аўтара

Пра гэты асобнік Статута беларускія навукоўцы дазналіся ў 2012 годзе падчас выкупу "Часоўніка" Магілёўскай брацкай друкарні, які, дарэчы, таксама экспануецца на выставе "Нацыя кніг". Каб набыць кнігу, трэба было 52 тысячы долараў. Падчас доўгіх перамоў з уладальнікам Статута кошт удалося знізіць да 45 тысяч. Дзякуючы ініцыятыве дырэктара музея

гісторыі Магілёва Аляксея Бацкова, быў аб'яўлены збор сродкаў. Патрэбная сума знайшлася ўсяго за тры тыдні. — Лічу, такім чынам нашы людзі яшчэ раз даказалі, што яны — адзіная нацыя, — кажа Зміцер Яцкевіч. — Дабрачыннымасць у нас існавала спрадвеку. Невіднае выданне кнігі не адылося б без дапамогі нейкага мецэната.

Статут "нацыі кніг"

Дарэчы, як Статут патрапіў у рукі калекцыянера — дакладна невядома. Спадар Зміцер толькі дазнаўся, што да рэвалюцыі кніга знаходзілася ў Разанскай духоўнай семінарыі. Далейшыя этапы яе лёсу пакрытыя змрочкам гісторыі.

Набыццём рарытэтаў з прыватных рук — справа рызыкаўная, бо заўсёды ёсць небяспека натрапіць на падробку. Па словах дырэктара музея, маючы належны здольнасці і выдаткаваўшы пару тысяч долараў, можна зрабіць вельмі якасную фальшывую.

Эксперты тады праводзіў сам Зміцер Яцкевіч. Для яго гэта цэлая навука. Па словах спецыяліста, для вызначэння сапраўднасці найперш трэба звяртаць увагу на тры вяртаны рэчы: папера, шрыфт і маргіналіі, дзякуючы

якім можна прасачыць гісторыю выдання.

— Папера ў той час рабілася ўручную, яна больш трывалая за цяперашнюю, таму і трымаецца ўжо больш за 400 гадоў, — дадае спадар Зміцер. — І столькі яшчэ прайсцё — тым больш, пры належных умовах захоўвання.

У дадзенага выдання ёсць цікавая асаблівасць — гэта слова "беларускі", напісанае на адной са старонак. Некаторыя даследчыкі лічаць, што яго пакінуў на пачатку XIX стагоддзя вядомы расійскі навуковец Васіль Сопікаў, некаторыя настойваюць, што слова з'явілася яшчэ ў XVII стагоддзі. Дырэктар музея прытрымліваецца першай версіі, падмацоўваючы яе сваімі даследаваннямі напісання літар і атраманту:



— Да таго ж, тэрмін "беларускі" быў уведзены ў Расійскай імперыі толькі з прыходам Кацярыны II, — дае ён яшчэ адзін аргумент. — Пакуль я не магу даказаць сваю версію на 100% — для гэтага трэба мець узор почырку Сопікава. Але спадзяюся ў хуткім часе расставіць усе кропкі.

Акрамя Статута 1588 года на выставе Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры можна пабачыць рэдкія выданні

Магілёўскай кансісторскай друкарні XVIII стагоддзя з фонду Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, каштоўныя кнігі з фонду самога літаратурнага музея, а таксама паменшаную копію друкарскага станка, зробленую вучнем мінскай гімназіі Маркам Кодзенявым. **К**

Калонка рэдактара

Кантрольны стрэл у галаву ілюзій

Развітвацца з ілюзіямі заўсёды складана і горка. Але трэба. На мінулым тыдні ў многіх з'явіўся новы шапачок пазбавіцца прынамсі адной. Наконт таго, што культуры не патрэбная дзяржаўная падтрымка — бо, маўляў, добры мастацкі прадукт заўсёды будзе і запатрабаваным, і прыбытковым, а той жа краўдфандынг можа лёгка і эфектыўна замяніць звыклыя схемы фінансавання. А такія думкі рэгулярна праслізваюць у сацсетках і асобных публікацыях СМІ.



Ілья СВІРЫН

Збор сродкаў на кніжную серыю "Амерыканка" адбыўся паводле ўсіх правілаў ваеннай справы. Цікавы і актуальны праект (выданне перакладаў на беларускую сучасных класікаў амерыканскай прозы), добрая прэзентацыя, якая ўключае і тэкставыя "прэўю", і ўжо гатовыя вокладкі, піяр... Піяр быў такі, што, здавалася б, матываваць ён мог нават мёртвага. Несупынная і вынаходлівая арт-падрыхтоўка ў сацсетках, выказванні ў падтрымку ад вядомых дзеячў культуры, адмысловыя бясплатныя імпрэзы і кінапаказы...

Сума, якую пастанавілі сабраць завадатары праекта, многіх здзівіла. 30 тысяч рублёў — гэта яўна болей, чым каштуе друк чатырох не надта вялікіх кніжак. Але варта ўлічваць таксама аўтарскія правы, працу перакладчыкаў ды іншыя нематэрыяльныя выдаткі, кампенсавачы якія грашыма ў нас здэвін не прынята. І жаданне класіцы гэтакім канец можна толькі вітаць.

Відавочна, ініцыятыва магла б стаць эталонам — кутнім кампаньём альбо першай ластаўкай новых эканамічных адносінаў у культуры. Увагаабленнем ідэальнай мадэлі, калі зацікаўленыя людзі наўпрост — а не толькі праз пасрэдніцтва падатковай сістэмы — фінансуюць патрэбны ім праект.

Магла б, але не стала. "Амерыканка" з тэскам правалілася. Краўдфандынг-кампанія здолела прыцягнуць усяго чвэрць ад патрэбнай сумы. І вінаваціць хоць у чымсьці завадатараў у гэтым разе не выпадае: яны і праўда зрабілі ўсё, што маглі.

Вытлумачыць правал можна самымі рознымі фактарамі — ад нізкай плацежаздольнасці мэтавай групы і да вялікай канкурэнцыі (балазе, краўдфандынгавыя платформы літаральна заваленыя самымі рознымі літаратурнымі праектамі адзін карысней за другі). А можна і наогул нічога не тлумачыць, моўчыці змірыўшыся з сумнай, але відавочнай ісцінай: камерцыйны поспех далёка не заўсёды тоесны мастацкай вартасці.

І, між іншым, сацыяльнай значнасці. Да сумнай навіны пра "Амерыканку" днямі дадаўся кантрольны стрэл у галаву. Як выявілася, на выратаванне езуцікага касцёла ў Мціславе (а яго і сапраўды трэба неадкладна ратаваць) за месяц не было ахвяравана ні капейчыны!

Затое на дзейнасць моднай футбольнай каманды людзі скідаваюць вельмі ахвотна. Зразумела, я лічу краўдфандынг цудоўнай і карыснай з'явай. Але пры гэтым яе ні ў якім разе не выпадае разглядаць як універсальную паназію ад усіх праблем. Бо асноўны цяжар фінансавання культуры так ці інакш будзе класіцы менавіта на дзяржаўныя плечы. Менавіта гэтак, дарэчы, і адбываецца ў самых капіталістычных краінах — дзе ад мастацтва не патрабуюць эканамічнай аддачы.

Тут можна правесці паралелі, скажам, са сферай аховы парадку. Ёсць сур'езныя дзяржаўныя структуры, а ёсць энтузіясты — напрыклад, народныя дружнынікі. Без сумневу, апошнія выконваюць пунную сваю функцыю, але нічога нават не спадзеюцца, быццам яны здатныя замяніць першых.

Што ж застаецца рабіць у дэдавай сітуацыі? У прыцыпе, усё тое самае, што рабілася раней, толькі ўжо без ілюзій. Вось і каардынатарка "Амерыканкі" Марыя Мартысевіч замест таго, каб упасці ў дэпрэсію, перафарматавала свой праект, зменшыла апетыты ды распачала новую краўдфандынг-кампанію, спадзеючыся рэалізаваць сваю задуму не адразу, а часткамі.

Урэшце, як сцвярджае сацыялка, што даўно ўжо намуляла ўсім вочы, "Культура — гэта нашы падаткі". І грамадства — праз сваё агучанне ўспых меркаванне — можа ўплываць на размеркаванне апошніх. Але пакуль замест зладжанага і рэалістычнага пазіцыі адносна механізмаў і крытэрыяў фінансавання культуры праектаў будзе назірацца бронунаўскі рух ідэалістычных думак, маўра і, шыра кажучы, проста трызнення, прагрэс тут наўрад ці магчымы.



Ансамблем народнай песні "Пасаг" цяпер кіруе Валерый Гусев (крайні справа).

Ракіроўка па-смалявіцку

Хто такі дырэктар дома культуры? У першую чаргу — чалавек, які займаецца адміністрацыйна-гаспадарчай і эканамічнай дзейнасцю сваёй установы. Калі ж выязджаеш у невялікі мястэчкі, напрыклад, у пасёлак Зялёны Бор Смалявіцкага раёна, адразу бачыш, што значэнне пасады куды шырэішае за службовую інструкцыю: тут дырэктар СДК з'яўляецца тым самым чалавекам, да меркавання якога прыслухоўваюцца і ідуць па парадку не толькі непасрэдна ў творчым дачыненні. Таму змена такога сапраўды народнага дырэктара ўспрымаецца тамтэйшымі жыхарамі вельмі востра.

Настася ПАНКРАТАВА

285 за аднаго

На адрас рэдакцыі "К" прыйшоў ліст ад усхваляваных зеленаборцаў. Пад зваротам — 285 подпісаў (да канца жніўня тая лічба дасягнула амаль да 400), а ў тэксце — россып пахвал у адрас дырэктара Зеленаборскага сельскага Дома культуры Валерыя Гусева, доўгі пералік яго заслуг, творчых перамог, здзіўленне думкамі дысцыплінарнымі спаняжэннямі на яго імя і пытанне да ўсіх датычных да сітуацыі: чаму з прызнаным прафесіяналам у праўленне ідэалогіі, культуры і па справах моладзі Смалявіцкага райвыканкама не працягвае кантракт? З прадстаўленых нам папер вынікала, што Валерый Віктаравіч плённа працаваў на сваёй пасадзе 28 гадоў, за гэты час калектыву СДК і асабіста спадар Валерыя атрымалі дзясяткі ганаровых граматаў і дыпломаў. Загучала яго імя і на ніве міжнародных зносін: за наладжванне культурных сувязей паміж Беларуссю і Францыяй Гусеву быў уручаны медаль і прысуджана званне Ганаровага грамадзяніна горада Кульон. Яскоўцы пералічваюць безліч мерапрыемстваў, што зладзіў дырэктар іх СДК, і, зразумела, хвалюцца за яго ўласны лёс і будучыню іх, як

яны самі пішучы, пасялковы агменя культуры.

Прачкаўшы некалькі тыдняў абцяганага галоўным упраўленнем ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мінаблвыканкама транспарту, аглядальнік "К" выправілася сваіхходам у дарогу, каб пагучы меркаванні ўсіх бакоў і даведацца пра далейшы лёс галоўнага героя таго ліста. Як высветлілася, за гэты час са спадаром Гусевым быў заключаны новы кантракт: на пасаду мастацкага кіраўніка Зеленаборскага СДК.

Правілы дыктуюць

Зеленаборскі дом культуры працуе больш за шэсць дзясяткаў гадоў. Па словах кіраўніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Смалявіцкага райвыканкама Веранікі Няхайчык, сёння гэтая ўстанова культуры ахоплівае канцэртамі ды творчымі гурткамі не толькі больш за 1200 жыхароў свайго пасёлка, але яшчэ і 17 чалавек з вёскі Астравы. Пры ўстаноўце працуе 8 клубных фарміраванняў, куды запісана 80 дорослых, і 4 гурткі для дзяцей і падлеткаў, якія надаваюць з паўсутні школьнікаў.

Як не супрацьпаставіць службовыя абавязкі творчаму імперу



Вераніка Іграўна прыводзіць статыстыку: за паўгода ў СДК прайшло 140 канцэртных і конкурсных праграм, выстаў, акцый, тэатралізаваных прадстаўленняў, вечароў адпачынку, літаратурна-музычных кампазіцый, Дзён адчыненых дзвярэй, дыскатэк і гэтак далей.

"СДК, як гаворыцца, упакаваны добра. У 2012 годзе правялі капітальны рамонт будынка і памяшканняў, у 2014-м набылі сцэнічныя касцюмы і камп'ютарную тэхніку, на наступны год — фотаапарат. Умовы створаны, надышоў час пашырыць зону дзейнасці ўстаноў культуры. Вельмі хочацца бурна сучасных кірункаў, каб тут з'явілася новае пакаленне наведвальнікаў, каб моладзь адклала ўбок планшэты і смартфонны ды прышла на мерапрыемствы ў гэтыя сцены", — упэўнена сурзуюцца.

У прыклад яна прыводзіць яшчэ адзін рабочы пасялак Смалявіччыны — Усяж. Там такі ж памераж СДК, але ў ім вірае жыццё нават у выхад-

ныя. Па меркаванні візаві, прычына такога творчага ўздыму ў імперце маладога спецыяліста, якая не так даўно прыехала ва Усяж: "Яна загарэлася новымі магчымасцямі, назбіра-ла ахвотных у бясплатны гурткі, для тых, каму не хапіла там месца, адчыніла кі індывідуальны прад-прымальнік платную студию".

У нашай размове кіраўнік аддзела ідэалагіі, культуры і па справах моладзі неаднаразова падкрэслівала, што яна цікавіць Валерыя Гусева як высокакласнага спецыяліста. Разам з тым, СДК неаднаразова прапанавалі наладзіць шчыльнае супрацоўніцтва з сельвыканкамамі, стварыць новыя гурткі і аматарскія аб'яднанні, павялічыць колькасць наведвальнікаў, але мала што змянялася. "У выніку мы знайшлі рашэнне, якое задаволіла ўсіх: спадар Гусеві цяпер лічыцца не толькі мастацкім кіраўніком СДК, але ён афіцыйна прызначаны і кіраўніком народнага ансамбля



Валерый Гусев з наведвальнікамі дзіцячых гурткоў каля будынка Зеленаборскага СДК.



На выставах у Зеленаборскім Доме культуры.

песні “Пасаг”. Такім чынам, мы не развітваемся са спецыялістам. У коле яго абавязкаў застаецца арганізацыя культурных мерапрыемстваў, канцэртных праграм, ён працягне распрацоўваць і склапаць сцэнарыі, тэматычныя акцыі, займацца музычным суправяджаннем і тэхнічным абсталяваннем — усім тым, у чым ён сапраўдны ас. А арганізацыйныя пытанні наш аддзел даверыць маладому спецыялісту, які, спадзяемся, прынясе свежыя ідэі”, — падсумавала Вераніка Ігараўна.

У галоўным упраўленні ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мінаблвыканкама прынялі рашэнне мясцовых уладаў. Выконваючая абавязкі кіраўніка (па пытаннях культуры) Святлана Баранок распавяла, што асабіста ведае спадара Гусева: прысутнічала на адкрыцці СДК пасля капрамонту, вiншавала яго са званнем лаўрэата рэспубліканскага конкурсу бардаўскай песні. “Мы даведліся пра сітуацыю са звароту грамадзян, накіраваліся да ўпраўлення культуры, ідэалогіі і па справах моладзі Смялявіцкага райвыканкама, выслухалі ўсіх. Рашэнне мясцовых уладаў падалося нам разумным: творчыча чалавека не пакінулі на вуліцы, працуўладкавалі. Практычна тыя ж задачы, амаль той жа за-

робак. Разумею, што статус крыху іншы, але ў дырэктара сапраўды былі пытанні па выкананні службовых абавязкаў”, — тлумачыць афіцыйную пазіцыю спадарыня Баранок.

Свой сярод сваіх

Зялёны Бор знаходзіцца быццам у кішчкі Барысаўшчыны: аточаны з трох бакоў тэрыторыяй суседзяў, ён прытаіўся ў глыбіні лясоў, дзе некалі хавалася тутэйшае насельніцтва ад арміі Напалеона. Сёння ж пасёлак уражае самавітасцю, заможнасцю і архітэктурным размахам: на невялікай тэрыторыі два прадпрыемствы дзейнічаюць так эфектыўна, што ў цяжкадаступны Зялёны Бор штодзённа едуць на змену жыхары не толькі райцэнтра, але Жодзіна і Барысава (да якіх тут куды бліжэй, чым да саміх Смялявічаў).

На парозе СДК мяне сустрэлі сам Валерый Віктаравіч і часова выконваючая абавязкі дырэктара Аксана Паўлавец. Пачалі з экскурсіі: фазе з абсталяваннем для дыскатэк, вялікая глядзельная зала, якая, па запэўніванні маіх суправядальнікаў, на ўсіх мерапрыемствах амаль цалкам запоўнена людзьмі, бильярдная, пакой для гуртковых заняткаў, бібліятэка. Па словах яе “гаспадыні” Тацыяны Гусевай, такое суседства дапамагае працы аб-

едзвюх устаноў: гурткоўцы стала забягаюць да яе за новым чытвом (дарэчы, спадарыня Тацыяна заверыла, што “Культура” тут не пыліцца на паліцы, а актыўна чытаецца мясцовымі), бібліятэкар дапамагае праводзіць экскурсіі на тутэйшых выставах выяўленчага мастацтва, актыўна ўдзельнічае ў акцыях і мерапрыемствах СДК. Што тычыцца бильярднай, дык яна дапамагае забяспечваць план платных паслуг. У гэтым годзе СДК неабходна зарабіць 58 тысяч рублёў. “Мы ладзім платныя выязныя канцэрты, запрашаем да нас на выступленні прафесійных артыстаў. Я дамовіўся з прафсаюзам зеленаборскага прадпрыемства: яны выкупаюць для сваіх супрацоўнікаў па безнаўлым плаццяжы аб’екты на гульню ў бильярд. Да плана крыху не дацягваем, але імкнёмся дасягнуць максімальных лічбаў”, — тлумачыць спадар Валерый.

Падчас экскурсіі становіцца зразумелым, што ў некаторых пакоях не хапае бягучага рамонт. Валерый Віктаравіч аб праблеме ведае: “Спадзяюся, новае кіраўніцтва зможа паскорыць вырашэнне гэтага пытання”. Умовы не замінаюць плённай працы калектываў. Тут рэспіруе валькальна-інструментальны ансамбль “Настальгія” і народны ансамбль ва-

роднай песні “Пасаг”, узабагаваюць рэпертуар лялечны тэатр “Сумленны круцель”, дзеці займаюцца дэкаратыўна-прыкладным мастацтвам. Не буду пералічваць усе формы дзейнасці, якія прапануе зеленаборская ўстанова культуры. Відавочна, Валерый Гусев за амаль тры дзесяці гадоў зразумеў спецыфіку мясцовасці, добра адчувае патрэбу высокай і займае аўтарытэт — інакш проста не магчыма было б зладзіць шматлікія маштабныя акцыі, якімі стракаціць партфоліа СДК. Аксана Паўлавец пацверджае мае думкі: “У Зялёным Бары склаў-

ся пэўны соцыум, тут свае аўтарытэты і дырэктар дома культуры — адзін з першых людзей у пасёлку. Валерыя Віктаравіча мясцовыя чуюць, сапраўды прыслухоўваюцца да яго прапановы. Куды не пойдзеш — жыхары спыняюць на вуліцы і запытаюць, якое мерапрыемства ў СДК на чарзе. Упэўнена, новаму дырэктару будзе цудоўна працаваць з мастацкім кіраўніком, у якога творчыя планаў мільён і які гатовы падставіць новаму чалавеку пляч, бо добра ведае людзей, мясцовыя правілы і звычкі”.

Спадар Гусев разумее, што ў кожнага спецыяліста ёсць свой канект, новы дырэктар можа прапанаваць іншы погляд на гурткі, творчыя аб’яднанні, захаваў укараніць нязвыклія да гэтай пары кірункі. “Хацелася б, каб ён прытрымліваўся прыярытэтных задач клубных работнікаў — даць людзям магчымасць самарэалізавацца. Я гатовы дапамагчы маладому спецыялісту. І першае, што яму параю — уважліва пачытаць свае службовыя абавязкі, палажэнне аб працы Дома культуры, каб ён ведаў, якія ў яго ёсць правы: што можа рабіць, што павінен у дачыненні да падначаленых і сваіх кіраўнікоў. Гэтакі маштабны актывізацыя культуры, моладзі часцяком не хапае юрыдычных ведаў”, — падсумоўвае візіт.

На маю думку...

У пошуках падтрымкі



Наталля ЛЕВАНЕВА, рэжысёр, кіраўнік праектаў “Казачкі бай!” і “Дыяфілм live”, арганізатар фестывалю “Казачны джэм”.

Чаму творчасць немагчыма без фінансавай асновы і што трэба моладзі для прафесійнага старту? Адказы на гэтыя пытанні атрымліваеш ужо тады, калі стварэш праект самастойна, паза нейкімі структурамі.

Мне пашанцавала, і мой дыпломны спектакль “Па імені Гаспадар” у 2014 годзе стаўся для мяне не толькі творчым вопытам — на яго прыкладзе я змагла самастойна прасачыць за ўсімі арганізацыйнымі стадыямі праекта. Спектакль выйшаў падчас рамонт у Акадэміі мастацтваў, таму сцэна была зачыненая, і першыя паказы праводзіліся ў аўдыторыі. Потым мы гралі яго на Малой сцэне Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, пасля чаго з’явілася прапанова перайсці на Вялікую сцэну, хаця і па-за рэпертуарам. Гэта было хваляюча і цікава, але тады я яшчэ не ўсведамляла, што пагаджаюся не толькі на пэўнае месца, але і на камерцыйны рызык — рэкламу, продаж білетаў і гэтак далей. А ў гэтых справах таксама трэба штоscopy

разумець, для чаго і існуе асобная спецыяльнасць “Менеджмент сацыяльна-культурнай сферы”. Праблема ў тым, што людзі, якія яе атрымалі, не могуць зарабляць сабе на жыццё ва ўласнай прафесіі, і выбіраюць іншыя фінансавыя выгадныя варыянты. Выключэнню мала. Таму ты сам шукаеш на свой праект грошы, думаеш пра яго імя, працуванне і гэтак далей. Такіх ведаў не хапала адрозна пацала заканчэння акадэміі.

Важна, каб маладыя рэжысёры мелі магчымасць арыентавацца ў той прасторы, дзе яны будуць жыць і працаваць, разумець лі, якія ў іх ёсць магчымасці, складанасці. І рабілі сваёмы выбар. Цяпер, калі я спрабую ставіць спектаклі, праводзіць паказы дыяфілмаў, востра адчуваю, што ў нас не хапае стру-

Вось толькі аддаленасць населенага пункта адпужвае маладых спецыялістаў. Вераніка Няхайчык пацвердзіла: сюды неаднойчы накіроўвалася моладзь, аднак не затрымліваліся, бо хоць Смялявіцкі раён і непадалёк ад Мінска, з Зялёнага Бору да сталіцы дабрацца надзвычай складана. У райцэнтр з мінулай восені сталі хадзіць маршрутка (праўда, праз Жодзіна). Вось толькі апошняя адпраўляецца з пасёлка а 18-й. “Гэта зусім не падыходзіць культуротнікам, бо, як вядома, уся гуртковая праца ладзіцца па вечарах. Хтосьці ездзіць на сваіх машынах. Мне ж пасля правядзення дыскатэкі даводзілася нават начаваць у СДК”, — распавядае пра праблему Аксана Паўлавец. Таму каб спраўдзіліся надзеі на амаладжэнне кадраў, трэба ў першую чаргу прадставіць будуча-му супрацоўніку жыллё. Кіраўнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі заявляе: пытанне на кантролі і павінна вырашыцца, у крайнім выпадку ў Зялёны Бор пераводзіць моладзь спецыяліста з іншай установы культуры раёна. У Смялявічах упэўнены, што пасада доўга пуставаць не будзе і да сярэдзіны кастрычніка ўсё стане на свае месцы. Час пакажа, чым завершыцца няпростая для Зеленаборскага СДК гісторыя. А “К” пра тое напіша.

К

туры, якая б аб’ядноўвала і скіроўвала творчыя сілы, дапамагала даваць нейкі старт у прафесіі. Хаця б мінімальныя гранты на арганізацыю фестывалю, пастаноўку спектакляў, правядзенне майстар-класаў маглі б моцна падтрымаць шмат якія праекты.

Тут ужо мне ёсць пра што гаварыць як арганізатару фестывалю “Казачны джэм”. Мы збіраем камерныя тэатральныя і музычныя калектывы, якія працуюць з рознымі формамі казкі і будуюць свае выступленні на іх аснове. Сёлетня праводзім фестываль ужо ў трэці раз, але штогод сутыкаемся з праблемай фінансавання. Усе кажучы, што ідэя выдатная, праходзіць усё здорава, удзельнікаў з іншых краін становіцца ўсё больш, але па-ранейшаму ў нас няма ніякай базы і стабільнай асновы. На гэты раз мы адважыліся звярнуцца за падтрымкай да нашых глядачоў і ўсіх зацікаўленых і запусцілі збор сродкаў на краўдфандынгавыя пляцоўцы — “у народзе” цяпер шукаюць сродкі арганізатары шмат якіх культурных праектаў. Паглядзім, што атрымаецца, але гэта дакладна не шлях вырашэння праблемы. У нашых сілах змяняць штоscopy побач з сабой, дапамагаць здзяйсняцца таму, што нам цікава і залежыць ад нас, але доўга на энтузіязме творчай моладзі нічога адбывацца не можа.

Выставы легенды "неафіцыйнага мастацтва" Уладзіміра Акулава цягам апошніх двух гадоў не супынным маршам крочаць па краіне. У сукупнасці іх адбылося ўжо з тэзіс, ахопленая большасць прэстыжных пляцовак сталіцы ды рэгіёнаў. Неверагодная для Беларусі з'ява: усё гэта адбываецца без удзелу самога аўтара — ён нават не з'яўляецца на ўласных вернісажах. Хаця зазвычай у справе папулярнасці арт-прадукту ў нас дзейнічае простая формула: калі не сам, дык ніхто.

Не будзем выказваць гіпотэз, з чым звязанае "анахарэцтва" мастака — балазе, і ў "публічны" свой перыяд ён умеў здзіўляць нестандартнымі словамі і ўчынкамі. Згадаем лепей пра рухавік гэтага ўнікальнага турнэ — калекцыянера, і, як выявілася, паспяховага арт-менеджара Яўгена КСЯНЕВІЧА. Носбіты такіх рэдкіх у нашых шыроках амплуа ўяўляюцца многімі як прагматычныя дзялякі. Насамрэч жа, як сведчыць сусветная практыка, у большасці выпадкаў гэта ўтрапленія культуртрэгеры, якія імкнуцца не набыць кішэні, але ўнесці сваю лепту ў арт-працэс. Ксяневіч — акурат з іх кагорты.

Гутарыў Ілья СВІРЫН

— Цікава, як людзі наогул становяцца арт-калекцыянерамі?

— Што на мяне паўплывала? Найперш, сам я. У нас заўсёды было шмат кніг — таму і нядзіўна, што цяпер маю багатую бібліятэку, у тым ліку ўнікальны збор мінікніг. Яшчэ хлапчуком я ўпершыню патрапіў у Траццякоўку, а потым і ў Эрмітаж. Ды і школа пасёлка Ялэны Бор, дзе я вучыўся, мела добрага дырэктара і настаўнікаў — што адбілася і на лёсе вучняў. А ў студэнцкія часы пазнаёміўся з цікавымі людзьмі — мастакамі і пісьменнікамі. Асабіста стававаў нават з такімі мэтрамі, як Вазнясенскі і Гамзатаў!

— Дарчы, а хто вы па адукацыі?

— Фізік. Але займацца ў жыцці даводзілася самымі рознымі рэчамі — прыкладам, працуючы ў савецкія часы выкладчыкам, ладзіў паўафіцыйныя канцэрты акцёраў Таганкі. І гэта быў толькі пачатак маёй артысцкай дзейнасці.

— А чаму вы засяродзілі ўвагу менавіта на тым неафіцыйным мастацтве, што раскашавала ў нас у 1980-ыя?

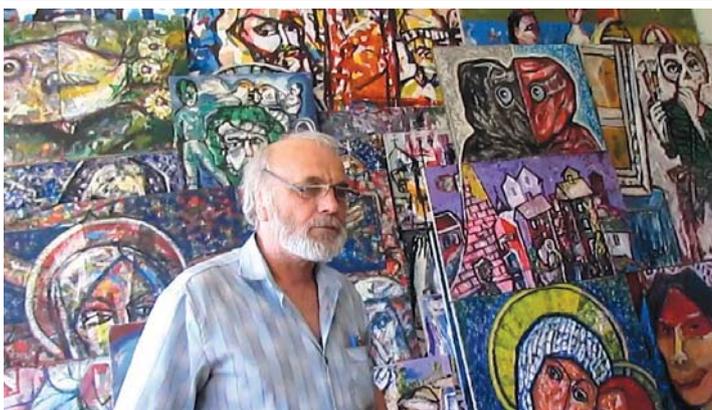
— Мне пашчасліла ведаць многіх класікаў беларускага акадэмічнага жывапісу, у маёй калекцыі прадстаўлены ці не кожны з іх — прычым не абыякі-

Небяспека "адкладзенага" прызнання



Яўген Ксяневіч.

Калекцыянер як культуртрэгер, які стварае феномены



Уладзімір Акулаў.

мі паводле сваёй значнасці работамі. Але ўрэчце я абраў тое, што тады здавалася самым важным — беларускі авангард. Ні каліва не сумняюся: гэта сур'ёзная з'ява еўрапейскага ўзроўню і адна з самых яркіх старонак нашай культуры. У 1980-я ў выяўленчым мастацтве адбыўся папраўдзе ядзерны выбух, які спарадзіў магутную хвалю — агітацыю, болей за 30 постацяў.

— Шчыра кажучы, наўрад ці я змагу пералічыць іх па памяці.

— Многіх мастакоў не ведаюць толькі з адной прычыны: іх папросту пакуль як след не паказвалі. Ні Вітала Чарнабрысава, ні Аляксея Жданава, ні Анатоля Ржа-

вуцкага, ні Генадзя Хацкевіча, ні Алеся Родзіна, ні шэраг таленавітых авангардыстаў Віцебска. І паверце майму слову: некалі яны яшчэ выбухнуць!

— Чаму ж тады вы канцэнтруеце ўвагу толькі на Акулава?

— Акулаў — гэта толькі першы этап вялікага праекта, які называецца "Беларускі авангард". Спяраша я збіраў усіх патроху, але потым зразумеў, што трэба найбольш поўна сабраць самых значных. У майстэрню да Акулава я ўпершыню патрапіў недзе ў канцы 1980-х — і адразу ўсвядоміў, што перада мною сур'ёзная фігура. Тут жа кулію пару яго твораў. І за прамінулыя гады толькі штары па перакон-

ваўся ў правільнасці свайго першага ўражання. Ці багата ў нас мастакоў, здатных паказаць так шмат разнапланавых моцных работ — бо тыя выставы, якія я цяпер раблю, не паўтараюцца. У той самы час, многія мастацтвазнаўцы яго і досюль не заўважылі і не разгледзілі. Таму я паставіў перад сабой задачу паказаць маштаб творчасці Акулава ва ўсёй паўнаце. Пераканаўшы, што з часам беларусы будуць ганарыцца ім так, як сёння ганарацца Суціным. Я смела стаўлю гэтыя дзве постаці ў адзін шэраг.

— Можна, лепей пачакаць, пакуль свае ацэнкі зробіць гісторыя?

— Не, нікога чакаць не трэба. Не хачу, каб беларус-

■ "Калі калекцыя таго ці іншага аўтара не была сабраная свочасова, яшчэ пры яго жыцці, потым зазвычай бывае ўжо позна".

кі авангард адкрывалі праз сто гадоў — як цяпер нашых прадаўцаў "парыжскай школы". Не хачу, каб з авангардам паўтарылася сітуацыя, як з Яўсеем Маісеенкам, калі на ўсю краіну ёсць толькі некалькі яго работ, дый тое не самых значных. І ганаруся тым, што ў мяне маюцца творы Акулава нават з яго студэнцкіх часоў — не кажучы ўжо пра ўсе пазнейшыя перыяды.

— Якімі матывамі вы кіруецеся: прагматызмам альбо энтузіязмам?

— Я бачу ў гэтым сваю місію. Так атрымалася, што мне наканавана гэта зрабіць — таму і раблю. Калі ў жыцці мне пашчасціла сустраць на сваім шляху геніяльных мастакоў, быць іх сучаснікам, я адчуваю, што маю адказнасць ім дапамагчы. Таксама як Леапольд Збароўскі быў сучаснікам Суціна і Мадэльяні — і з радасцю ўкладаў свае жыццёвыя сілы ў прапаганду іх творчасці. Я раней за іншых зразумеў, што беларускі авангард — гэта вялікая з'ява культуры, і цяпер хачу, каб максімальна шыро-

кае грамадства ўсвядоміла яго значнасць. Тады і цэны на карціны нашых мастакоў стануць годнымі, бо сёння яны ў сотні разоў ніжэй, чым на творы такога ўзроўню нават у Расіі. Я ж стаўлю задачу, каб беларускія мастакі пастаянна прысутнічалі на "Сотбі" і "Крысці", і за іх там яшчэ таргаваліся. Называйце мяне як заўгодна, але я бачу ў гэтым сваю місію!

— Не баіцеся яе маштабаў? Вы ў адзіночку імкнецеся раскрыць цэлы культурны феномен, які многім досюль падаецца спрэчным.

— Я раблю ўсё крок за крокам, паступова, але сістэмна. Перш-наперш, сабраў корпус асноўных работ той плыні, цяпер ладжу выставы ў сваёй краіне. Затым будуць такія самыя выставы ў Расіі, потым — у Германіі, Францыі, Швейцарыі... Бо гэта плупства, калі кажучы, што ў сваёй айчыне не бывае прарокаў, а каб праславіцца тут, неабходна спяраць прагрымець на Захадзе. Каб патлумачыць свету маштаб мастацкай з'явы, трэба, каб яна стала з'явай на раздме. Таксама ў маіх планах — фільмы і, спадзяюся, добрыя мастацтвазнаўчыя даследаванні, з якімі пакуль у нас наогул вялікая праблема. І такая сістэменная работа з году ў год. Пакуль Бог будзе даваць сілы.

— Небяспека "адкладзенага" прызнання акурата і заключаецца ў тым, што пакуль мы спахопімся, творы паспяваюць некуды сплыць.

— І прыклад нашых цудоўных прадаўцаў класічнай школы, многія знававыя работы якіх трывала асели за мяжой, павінен быць для нас павучальным. Як паказвае практыка, калі калекцыя таго ці іншага аўтара не была сабраная свочасова, яшчэ пры яго жыцці, потым зазвычай бывае ўжо позна. Вось і даводзіцца на юбілейнай выставе да стагоддзя знававага мастака паказаць не этапныя яго творы, а нейкія эцюды — тую драбязу, якую сам аўтар, можа, нават саромеўся выстаўляць. Хаця гэта ў пэўнай меры нават дыскрэдытацыя імя — прыходзячы ў музей, моладзь дзівіцца, за што яго так шануюць.

— Вы маеце стасункі з дзяржаўнымі музеямі. Як сёння адбываецца іх супрацоўніцтва з прыватнымі калекцыянерамі? Ці ёсць зацікаўленасць з іх боку, ці адпрацаваны механізмы ўзаемадзеяння?

— Стасункі гэтыя надзвычай прыемныя, ніякіх непараўменняў ніколі ў нас не ўзнікае. Заключаюцца дамовы, кожны бок бярэ на сябе пэўныя абавязкі, мы лёгка знаходзім агульную мову — і разам робім цікавыя праекты. Хаця гадоў дзесць таму працаваць з музеямі было надзвычай складана. Відэа-вочна, стаўленне музейнай супольнасці да беларускага авангарду змянілася, і замест насцярожанасці прышла падзякаўленасць. Прычым гэта тычыцца не толькі сталіцы, але і рэгіёнаў: я лічу найправільным канцэнтраваць сваю дзейнасць толь-

кі ў Мінску. Балазе, і за яго межамі прашьма добрых музеяў і галерэй з цудоўнымі экспазіцыйнымі магчымасцямі — напрыклад, у Буда-Кашалёве, Чырвоным Беразе, Гомеле, Віцебску, Польшку. Там ужо адбыліся выставы Акулава і будучы ладзіцца выставы іншых мастакоў-авангардыстаў.

— **Першыя захады па асэнсаванні беларускага авангарда сур'ёзнымі музеямі ўжо зроблены...**

— Але ўсё адно мы тут пакуль прыпазнаемся. У Расіі ўжо ёсць асобныя музеі — і, між іншым, дзяржаўныя. — якія спецыялізуюцца выключна на авангардным і канцэптуальным мастацтва. Выдадзены дзясяткі альбомаў і даследчыцкіх манаграфій-“цаглянаў”. Таму ў нас усё яшчэ пакуль наперадзе. Прычым я кажу зусім не толькі пра цэнтральныя мінскія музеі. Чаму б сваё слова не сказаць тым маленькім гарадам, адкуль паходзяць канкрэтныя мастакі? Гэта ж такая падстава для гонару, для фарміравання іміджу рэгіёна і не залежнай ад пары года турыстычнай плыні! За мяжою створана вельмі шмат такіх невялікіх муніцыпальных музеяў, і было б выдатна, каб мясцовыя ўлады пераймалі гэтыя прыклады.

— **А ці гатовыя вы прадастаўляць творы са сваёй калекцыі для музейных выстаў?**

— Так, зразумела — і пастаянна гэта раблю! Прыкладам, я люблю Івана Дмухайлу, сябраваў з ім, і калі Нацыянальны мастацкі папрасіў даць работы на яго юбілейную выставу, у ахвоту пагадзіўся — а ў мяне, між іншым, ёсць праграмныя яго творы. Я збіраю калекцыю не для сябе — наадварот, хачу, каб яна дэманстравалася як мага шырэй.

— **Ці няма рэзюнасці альбо канкурэнцыі ў калекцыянерскім асяродку?**

— Для таго, каб яны ўзніклі, у нас проста бракуе спецыялізаваных на гэтай тэме калекцыянераў. Да ўсяго, мы разумеем, што папулярнасць таго ці іншага пласта беларускай культуры, вывад яго на сусветныя пляцоўкі патрэбны нам усім. Па сутнасці, у нас гэтакі невялікі клуб аднадумцаў. І каб з'явілася такая магчымасць, мы маглі б аб'яднаць высілки ды зрабіць грунтоўную выставу беларускага авангарда, заняўшы ёю, скажам, цэлы Палац мастацтва. Праўда, пакуль з гэтым праблема: як вы цудоўна ведаеце, згаданая ўстанова павінна сама на сябе зарабляць.

— **А ці няма ў вас бо-язкі калісці надакучыць? Атрымаўшы запрашэнне на нейкую ўжо наццатую за апошні год выставу Акулава, сёй-той, напэўна, палічыць, што гэта — зашмат.**

— Зашмат стане, калі нашы мастакі пачнуць каштаваць столькі, колькі яны спраўды вартыя. Калі ў Цэнтры Пампіду пройдзе вялікая рэтрспектыва беларускага авангарда ва ўсёй яго красе. Вось тады мне можна будзе трохі суцішыцца.



Выходзь на сваю арбіту!



Экіпаж "Саюза ТМА-06М": Кевін Форд (НАСА, бортінжнер), Алег Навіцкі (Роскосмас, камандзір) і Юрген Таралкін (Роскосмас, бортінжнер).

Адзін з трох беларусаў, які пабываў у космале не толькі ў сваім уяўленні, не так даўно вярнуўся на гістарычную радзіму — каб адпачыць перад новымі камандзіроўкамі на арбіту, апошняя з якіх доўжылася без малага 197 сутак. Герой Расіі Алег НАВІЦКІ перадаў Музею сучаснай беларускай дзяржаўнасці сцяг нашай краіны, які разам з ім пабываў у космале. А неўзабаве пасля ўрачыстай цырымоніі касманаўт знайшоў час, каб адказаць на пытанні “К”. І паколькі наша гутарка адбылася напярэдадні Дня пісьменства, пачалі мы менавіта з тэмы друкаванага слова.

— **Чалавек — асабліва малады — часта “робіць жыццё” паводле тых мадэляў, якія прапануе яму літаратура. А вы па якіх кнігі звярталіся ў бібліятэкі роднага Чэрвеня?**

— У дзяцінстве я вельмі любіў чытаць прыгодніцкія раманы, ды і сёння час ад часу магу ўзяць у рукі тую ж “Таямнічую выспу” Жуль Верна. Напэўна, я слухаў, калі скажу, што гэта абумовіла мой лёс — тыя рашэнні, якія я рабіў у жыцці, вызначалі самыя розныя фактары. Але нейкі ўплыў, безумоўна, быў.

— **А ці часта вам на арбіце даводзілася браць у рукі кнігу?**

— Я вельмі цаню шчырасць, і таму прызнаюся: рэдка. Каб вы ведалі, я мала ў нас там вольнага часу і як стамляюцца вочы

ад напружанай працы, вы мяне зразумелі б. Ды і не так часта нам кнігі траплялі на станцыю: дастаўка грузаў на Міжнародную касмічную станцыю — гэта складана і вельмі дорага!

— **Ваша пакаленне атрымлівала ўяўленне пра космас найперш дзякуючы фантастычным раманам. Наколькі яно праўдзівае?**

— Зразумела, што кнігі і рэальнасць — зусім розныя рэчы. Космас — гэта найперш цяжкая праца, і той раманыцкі, акой працякуты старонкі літаратурных твораў, там няма месца. Твой дзень распісаны літаральна па хвілінах, ты ўвесь час пры справе, і за суткі трэба вырашыць мноства як прафесійных, гэтак і побытавых задач. Апісваць нашы будні, напэўна, не так цікава, як

ствараць тыя пакручастыя і поўныя драматызму сюжэты, што нязменна пры-вабляюць чытача.

— **Ці адчуваеце вы ў космале інфармацыйную ізаляцыю ад роднай планеты?**

— Ды не. Дзякуючы сучасным тэхналогіям, мы даволі аператыўна атрымлівалі ўсе навіны з Зямлі. Ты нават можаш папрасіць групу тэхнічнай падтрымкі запампаваць табе той ці іншы фільм. Мне на арбіце вельмі падабалася глядзець старыя савецкія стужкі. Лічу іх папраўдзе неўміручымі!

— **Як вядома, перад стартама на Байкануры касманаўты ладзяць “Белага сонца пустэльні”. Чым абумоўлены такі выбар?**

— Гэта даўняя наша традыцыя, вытокі якой сёння ніхто ўжо, пэўна, не ўспомніць. Мусіць, некалі пасля прагляду “Белага сонца...” быў удалы старт, і з таго часу з’явілася такая завяздэнка. Пакуль працуе!

— **Вам даводзілася кіраваць міжнародным экіпажам, у які ўваходзілі амерыканка і француз. Ці даваліся ў знакі культурныя адрозненні паміж вамі? Ці не ўзнікала пэўных непаразуменняў?**



Такім Алег Навіцкі ўбачыў нашы Мінск з космале.

— Ніякіх непаразуменняў не было, і адносіны паміж намі заўсёды складаліся вельмі прыезныя. Ведаеце, у касманаўтаў ёсць своеасаблівы кодэкс этыкі, і кожны з нас разумее, наколькі важна яго прытрымлівацца — асабліва калі ты праводзіш шмат месяцаў у невялічкім замкнёным калектыве, пакінуць які няма ніякай магчымасці. Псіхалагічная сумяшчальнасць экіпажа і канструктыўнасць нашых стасункаў паміж сабой надзвычай істотныя для плённага выканання заданняў.

— **А ці знаёмлілі вы адно аднаго з традыцыямі сваіх краін?**

— Добрай завяздэнкай у нас сталі сумесныя вячэры, якія ладзіліся прыкладна раз на тыдзень. У гэтую суботу я, што называецца, накрываю на стол (вы ж разумееце, наколькі ў космале гэты выраз умоўны!), астатучыя французы і амерыканку звыклімы для славян стравамі. Наступным разам — нехта з маіх калег... І гэта

моцна спрыяла нашаму паразуменню.

— **Фота Мінска, зробленае вамі з космале і размешчанае ў сетцы Instagram, выклікала бурлівую рэакцыю карыстальнікаў. А ці можна разгледзець з такой вялікай адлегласці вашу малую радзіму — Чэрвень?**

— Толькі калі прыкласці для гэтага пэўныя намаганні — і, вядома ж, пры спрыяльных умовах надвор’я. Гарадок той і спраўды зусім невялікі, але калі ты знаходзіш яго на абшарах Сусвету, цябе перапаўняюць неверагодныя пачуцці. На жаль, ніякія фота не перадаюць тыя ўражанні, якія ты зведаеш, глядзячы на Зямлю з космале.

— **Вы двойчы ўздзімалі на арбіту беларускі сцяг. Гэта была ваша асабістая ініцыятыва?**

— Так, менавіта! Хацелася выявіць любоў і павагу да той зямлі, якая дала мне жыццё. Падчас першага палёту я купіў сцяг самастойна, а вось у другі раз мне яго ўручылі ў беларускім пасольстве — што было асабліва прыемна.

— **У часы вашага дзяцінства ці не ўсе хлапчукі марылі стаць касманаўтамі. Вы, напэўна, таксама?**



— У тым і справа, што не. Я стаў касманаўтам, па сутнасці, дзякуючы збегу абставінаў, апынуўшыся ў патрэбны час і ў патрэбным месцы. Абвясцілі набор, я падаў дакументы... Але да таго часу я ўжо паспеў здзейсніць сваю запаветную жыццёвую мэту — атрымаць прафесію ваеннага лётчыка.

— **Мэта таксама высокая — ва ўсіх сэнсах слова! Што б вы паралілі тым маладзёнам, якія сёння сталяць на вытокаў сваёй жыццёвага шляху — і, вядома ж, таксама пра нешта мараць?**

— Перш-наперш, ніколі не апускаць планку — яна заўсёды павінна быць высокай! Затым — не пагаджацца ні з якімі абставінамі альбо жыццёвымі перашкодамі. І ні ў якім разе не лічыць свае мары недасягальнымі. У хлопца, які нарадзіўся ў невялічкім беларускім гарадку, — як, напрыклад, я — такая спласка можа ўзнікаць. Але трэба любіць цаной пераадолець змяное прыцягненне ды выйсці на арбіту.

Гутарыў Юрась ЗІБАЎ

Дзень беларускага пісьменства ў Полацку ўпрыгожыць прэміера дакументальнай карціны «Першадрук» студыі «Летапіс». Якая адбудзецца 3 верасня ў кінатэатры «Радзіма», аглядзіцеся на адзін дзень сталічны паказ у Доме кіно. Фільм сцэнарыста Уладзіміра Мароза і рэжысёра Ігара Чышчэна прапаў сваю трактоўку постаці Францыска Скарыны і значэння спраў беларускага Асветніка. «Мне хацелася асабіва падкрэсліць тую ролю, якую адыграла вынаходніцтва друку для чалавечтва», — акрэсліў лейтэматыю фільма Ігар Чышчэна. Выхад стужкі на вялікі экран стаў падставай для гутаркі з маладымі кінематографістамі.



Ігар Чышчэна.



Дарэчы

3 верасня стужку «Першадрук» пакажуць у 10.00 у офісы тэлеканала «Беларусь 3». Цікаваць да карціны гэтага сама выкажаў расійскі тэлеканал «Культура». У полацкім кінатэатры «Радзіма» сеанс пацэцца 3 верасня ў 11.00. У сталічным Доме кіно фільм можна паглядзець 4 верасня ў 14.30.

Гутарыла Дар'я АМЯЛЯКОВІЧ

Пачынаецца самаідэнтыфікацыя нацыі

— Ігар, чым для цябе сталася праца над гэтым фільмам?

Найперш — вялікай вандроўцы ў гісторыю. Не толькі Беларусі, але і ўсёй Еўропы. Давялося прачытаць шмат кніг. У адной з іх — «Галактыкі Гутэнберга» — мяне вельмі ўразіла думка аўтара Маршала Маклюэна, што з вынаходніцтвам друку і пачынаецца самаідэнтыфікацыя нацыі.

— А постаць Францыска Скарыны — як ты для сябе трактуеш фігуру Асветніка, які ў нашай свядомасці ўжо хутэй міф, чым рэальная асоба?

— Тое, што сярод нас быў такі чалавек — гэта вялікі гонар для мяне як суайчыніцы. Згодны, сёння да яго постаці прыкавана шмат увагі — Францыск Скарына з'яўляецца сімвалам Асветы, Слова, увогуле знакавай асобай для нашай культуры. Але, калі пачаўся рух у нашым прагрэсе, мы ўжо толкі пачынаем набліжацца да асэнсавання яго дзейнасці. За вядомым абліччам хаваецца канкрэтны чалавек — ёсць біяграфічныя звесткі, факты пра яго, але ці ў стане мы сёння ўсваяваць, зразумець яго светапогляд, учынкi, думкі, якія, урэшце, аказалі уплыў і да сёння ўплываюць на сучасную беларускую культуру?

— У апісанні стужкі «Першадрук» гаворыцца пра «кантэкст сучаснасці», у якім падаецца асоба першадрукара. Чым для цябе асабіста вызначаецца гэтае паняцце? Што ёсць для цябе сучаснае кіно?

Сімвал Асветы — і проста чалавек

Рэжысёр Ігар Чышчэна пра сваё кіно, неспасціжнасць Скарыны і сучаснасць



Кадры з фільма «Першадрук».

не проста гісторыі на пэўным фоне, але ўтрымліваць праблему, якая «баліць» людзям, іх турбуе. Схапіць, адуць гэтую трылоўку, страх, думку, актуальныя жаданні сучаснага чалавека, вызначыць іх — і ёсць для рэжысёра глаўнаў задачай. Мне падаецца, што менавіта праз цяперашні страх і жаданні грамадства распавядае пра сябе, паказвае сваё аблічча.

— Камера Аляксандра Акавіцкага рухаецца павольна: злева направа, наперад... Можна сказаць, што перадагледчым разварочваецца скрутак з выявай горада.

— Можна казаць і так. Канешне, калі наш фільм дае магчымасць людзям застацца і калі з'яўчаць, то кім сабе лічыць і задушыцца да разліваў? Хто ты для яе і яна для цябе? Такіх вядом мнства. Аўтару ж даваў схапіць і таленавіта адлюстравць турботы часу.

— Капі казаць пра сучаснасць у дачыненні да «Першадрука», то ў чым яна выяўляецца?

— У першую чаргу, мы хацелі зрабіць асветніцкую карціну, таму залучылі пастаноўку «востры» пытанняў у «Першадруку» не стала. Аднак у фільме мы выходзім на постаць Францыска Скарыны, якая апынулася паміж каталіцкай культуры і праваслаўнай, паміж Захадам, яго тагачаснымі традыцыямі, і Усходам. Мне падаецца, што ў дачыненні да беларускага гэтага пагляда актуальны і да гэтай пачы. Нас увесць чарговы дзеньчык да «сваго свету», падзяліць,

але нам важна захоўваць уласную ідэнтычнасць і адметнасць. Для мяне не істотна, хто Скарына па вераванні — гэта была беларуская асоба, якая зрабіла вялікі ўнёсак у стварэнне беларускай нацыі. Пашана і гонар — менавіта іх не хапае нашым выбітным героям, якія замест гэтага трапляюць у «пракрустава ложа» вызначэнняў і маркіровак.

Нетаропкія, медытатыўныя...

— Ігар, у гэтым кіно адна з глаўных дзеючых асоб — гэта прастора еўрапейскіх гарадоў, звязаных з жыццём Скарыны: Полацк, Вільня, Прага, Кракаў. Паказваюцца яны па справе і, паміж тым, з любоўю і піэтэтам. З аднаго боку, мы бачым месцы, у якіх жыў асветнік, з іншага — гэта прастора еўрапейскай цывілізацыі...

— Для нашай катэды было важна, каб гэта была «суб'ектыўная» камера. Каб узнікала адчуванне персанальнага падарожжа па гэтых мясцінах. У нас былі канкрэтныя «кропкі», якія трэба было зняць, прычым даволі хутка, але сабраны матэрыял прыёмна ўразіў. Удалося паказаць прыгожасць гарадоў, якія ў нашым выпадку з'яўляліся прастаеўрамі, у мінулае. З аднаго боку, не хацелася паказваць наогул, які робіць гарады надта мітуслівымі, з іншага — без людзей гарады не з'яўляюцца тым, чым яны ёсць. Таму мы спыніліся на інтымнай атмасферы, магчымай пры вячэрніх або начных здымках, якія даюць прастор для ўяўлення чалавека. Мне хацелася каб глядач такім чынам жаданні свайго перадажжа і гісторыю.

— Але ж у цябе таксама ёсць і досвед зняцця ігравога кіно — «Пішылі мы ішчасця». Гэта кароткі метр, які, тым не менш, з'яўчаецца да важнай праблемы — Чарнобыльскай катастрофы. Калі давядзецца выбіраць, ты аддасі перавагу дакументальнаму ці ігравому кінематографу?

— Скажу так: вядатна, калі атрымоўваецца тое, што ты задумаў і і ў правым кіно, у дакументальным. Але ў ігравым усё ж такі цягнуўся да вялікага стылю. Кіно — гэта сінтэз мастацтваў, які сцярджае вядомае высьлоўе. І калі жонны з яго складніку выключыць, то агульны вынік мусяць быць годны, мне падаецца. Калі ўжо здымаць ігравую карціну, хочацца, каб гэта была не проста доўгая г'ёса, разыграная акцёрамі на аматарскаму канцэрту і карціна, а сцэнарная, і апэратарская, і мантаная, і мастакоўская праца. Разумею, што сёння тое для нас ізаўл, і да гэтага ізаўла хочацца імкнуцца.

— Але, безумоўна, марыш у першую чаргу рабіць менавіта сваё кіно. На гістарычную тэматыку, пра сучаснасць — не важна. Тое, якое робіш сам і за якое адказваць таксама будзеш сам. Як Францыск Скарына з яго «бібліяй».

Так, як задумаў

— Ігар, твой досвед гістарычнага дакументальнага кіно — гэта не толькі «Першадрук», але і «Страналя» і выхад стужка пра беларускага паэта Віктара Казлоўскага, зланамага НКУС у 1930-я. Ці можна сказаць, што табе блізка праца з беларускай гісторыяй, культураў?

— Я з задавальненнем працягнуў бы гэты напрамак. А зрабіць стужку пра Віктара Казлоўскага мне прапанавала ў свой час неаднадушны рэдактар студыі «Летапіс» і выхад дакументальнай праграмы кінафестывалю «Лістапад» Ірына Дзям'янава. Аўтар сцэнарыя — знаная журналістка Людміла Саліцкая. Таксама неверагодна дапамо з архівамі вершаў Віктар Жыбуль. Гэта быў новы для мяне досвед: даследаванне амаль невядомай постаці беларускай літаратуры — паэта-самарэа і перадажжа і гісторыі. Калі ўспомніць, якому праарчыў пэні Уладзіміра Маклюэса. Лёс яго склаўся трагічна — Віктар Казлоўскі звар'яцеў пасля выкліку ў НКУС. Пошук звестак пра паэта быў пакутлівым, але захаплым. Асабіва наагул групе пашчасіла, калі удалося знайсці аднаўскоўцаў Літаратара. Яны паматалі Казлоўскага і распавялі пра яго апошнія гады. Віктар, з'яўчаўся, праўду і ў роўнае ўсёды, жыўчы ў змялчэнні. Мы не чакалі, што нам удалося кагосы адушкаць, але атрымавалі. Дакументальнае кіно цікавае менавіта гэтай сустрачэй з жыццём, рэалізацыя, якая можа прымусіць цябе выйсці за межы запланаванага сцэнарыя і прапанаваць тое, чаго нават не мог уявіць.

— Але ж у цябе таксама ёсць і досвед зняцця ігравога кіно — «Пішылі мы ішчасця». Гэта кароткі метр, які, тым не менш, з'яўчаецца да важнай праблемы — Чарнобыльскай катастрофы. Калі давядзецца выбіраць, ты аддасі перавагу дакументальнаму ці ігравому кінематографу?

— Скажу так: вядатна, калі атрымоўваецца тое, што ты задумаў і і ў правым кіно, у дакументальным. Але ў ігравым усё ж такі цягнуўся да вялікага стылю. Кіно — гэта сінтэз мастацтваў, які сцярджае вядомае высьлоўе. І калі жонны з яго складніку выключыць, то агульны вынік мусяць быць годны, мне падаецца. Калі ўжо здымаць ігравую карціну, хочацца, каб гэта была не проста доўгая г'ёса, разыграная акцёрамі на аматарскаму канцэрту і карціна, а сцэнарная, і апэратарская, і мантаная, і мастакоўская праца. Разумею, што сёння тое для нас ізаўл, і да гэтага ізаўла хочацца імкнуцца.

Перш, чым было Слова

Развагі трох «Скарынаў» пра свой прататып

Імя Францыска Скарыны шыльна ўплечана ў жыццё Беларусі. Сёння мы бачым яго на шыльдах з назвамі вуліц, а выяву — у падручніках, на бібліадах, у роспісах на будынках. У яго гонар названы сталічныя гімназія і ўніверсітэт у Гомелі. Хтосыі штодня праходзіць ля бронзавага першадрукара, іншы фатаграфуецца з нечакана для яго знойдзеным помнікам Скарыну ў замежжы, кагосы партрэты асветніка сустракаюць ва ўстановах культуры і адукацыі. А вось на тэатральнай сцэне доўгі час быў зашук. Праматуграм і рэжысёрамі не ставала творчай энэргіі, новага погляду на знаёмы з дзядзівствам вобраз. Штыль панаваў ажно да юбілею айчынінага кнігадрукавання...

Настасся ПАНКРАТАВА



Скарыну Івана Труса можна убачыць 19 верасня.

Конкурс «Францыск Скарына і сучаснасць», які зладзіў у 2016 годзе Рэспубліканскі тэатр беларускай драматурыі пры падтрымцы Нацыянальнай бібліятэкі і Беларускага, уключаў у сабе ўдзяленасць тэатральнай грамадскасці да постаці знакамайца Беларусі. І пры ўсёй неклівовай майстраву да «Заканаў і абавязкаў чалавека, які прывісаў сваё жыццё барацьбе супраць неўтула».

Пісьменнік Віктар Марціноўч, які вырашыў кінуць сам сабе выклік, паспрабаваўшы свае сілы на ніве драматурыі, прапанаваў задумацца над тым, што адуваў сённяшні герой срод свайх сучаснікаў, калі ў яго ідзі ніхто не верыў. Чаго каштавала таму, чыё аблічча сёння ведае бадай кожны школьнік, яго апантанасць ізаўм? «Кар'ера доктара Рэўса» рэжысёра Аляксандра Гарчуева ў сталічным РТБД нагадвае сваёй атмасферай лепшыя г'ёсы Рыгора Горына — спектакль распавёў пра чалавека, які нарадзіўся раней свайго часу і ўсё ж змог змяніць уласнымі канцэпцыямі усё чалавечтва.

Гляць закладзеныя драматурамі і рэжысёрамі колы лёгка чытаюцца ідулімыя спадчыны, што для сябе адкрылі ў вядомым вобразе самі выканаўцы ролі Скарыны?

Іван ТРУС, акцёр Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра, лаўрэат Нацыянальнай тэатральнай праміі Рэспублікі Беларусь.

— Школьнікам і студэнтам біяграфію Францыска Скарыны падносіць у першую чаргу як гісторыю станаўлення першадрукара. Таму для мяне спраўды былі адкрыццём ішматлікія аспекты яго жыцця, яго ваганні, адкрытасць і шырасць яго любові да ведаў, роднай краіны, народа і да сваёй Музы — яго жонкі. Ён не быў ізаўмным; друкара раззіраў і омыненні і стаўся. Скарына — спраўды асветнік і помнік, пачынае звацца, быўшы тым персанжым спрас выдумачня. Іх біяграфія часта вылічана і пааб'юльчана ўсёго жыцця, таму і героі падаюцца несправядлівымі — як бы ёшчы і не існавалі іх у рэальным жыцці. У працы над тэатрам ролю я адуў, што Францыск Скарына быў жывым чалавекам. Ён, як і ўсе, хадуў дыхаў, жыў, але пры гэтым вядомы хадуў змяніць звыктыя парадкі рэчы.

Былі адмысловыя праблемы з тэкстам, бо ў ім трапілася зашмат прафесіяналізму, прысвяціў сваё жыццё таму, каб яго мага болей пакінуць для наащадкаў, а большасць з нас жыць з гэтай прагай набыць кішкі ці нават главоў абсалютна не важна чым. Бачыць тако — і Рэжысёр Аляксандар Гарчуев, ці ўвогуле пастрэна з'яўчацца да вялікіх патрабаванняў, ці адпачне ў яго ў душы іх прыклад...

Дзмітрый ДАВІДОВІЧ, акцёр Рэспубліканскага тэатра беларускай драматурыі:

— Звычайна, калі гаворка заходзіць пра постаці, якія даўно ў ўсведамленні людзей зраб'яўляліся ў партрэты і помнікі, пачынае звацца, быўшы тым персанжым спрас выдумачня. Іх біяграфія часта вылічана і пааб'юльчана ўсёго жыцця, таму і героі падаюцца несправядлівымі — як бы ёшчы і не існавалі іх у рэальным жыцці. У працы над тэатрам ролю я адуў, што Францыск Скарына быў жывым чалавекам. Ён, як і ўсе, хадуў дыхаў, жыў, але пры гэтым вядомы хадуў змяніць звыктыя парадкі рэчы.

Былі адмысловыя праблемы з тэкстам, бо ў ім трапілася зашмат прафесіяналізму, прысвяціў сваё жыццё таму, каб яго мага болей пакінуць для наащадкаў, а большасць з нас жыць з гэтай прагай набыць кішкі ці нават главоў абсалютна не важна чым. Бачыць тако — і Рэжысёр Аляксандар Гарчуев, ці ўвогуле пастрэна з'яўчацца да вялікіх патрабаванняў, ці адпачне ў яго ў душы іх прыклад...

Арцём КУР'НЬ, акцёр Рэспубліканскага тэатра беларускай драматурыі:

— Ці праўда, што школьнікі падрункі з сухой падачай інфармацыі могуць адбіць цікавацца да постаці мінулыя горадсваў? Я любіць гісторыю, цікаўлюся ёю, таму лічу, што няма чаго ківаць на школу: спастаіць яе ці мінулае свайго краю — асабіста справа кожнага. Наконт адкрыццяў, мне здаецца сказаць з агульным фактам біяграфіі Францыска Скарыны мне быў вядомым. Не чуў нічога толкі пра наўвельнае асветніка Масквы. Факт, што там яго кнігі былі спалены, мяне моцна ўразаў! Мне падаецца, могаць не дааць вялікай значнасці справе друкара, бо кнігі даўно сталі ў нашым жыцці чымсыі звыклым. Ды і сам Скарына адносна ніданна з'яўчыў у падручніках пра гісторыю. Цяпер можа назраць значная зруч на шыпу яго пагугляванняў, у справе вывучэння асобы. Спідэюся, даеці такіх крокаў, у тым ліку пастановак, стане больш.

Чым бліжэй мой Скарына сучаснаму чалавеку... Фантазія Віктара Марціноўча дазваляе г'ёса «Кар'ера доктара Рэўса» пазавідаць дакументальна.

і гэта вельмі добра, чалавек маральны і этанакіраваны ішоў па-за часам. Таму такая постаць і становіцца знакавай у гісторыі, спраўдыным маніпалям. Наш спектакль таксама не толькі пра друкара. Мы жыём у век высокай тэхналогіі і неабмежаваных магчымасцяў, і тым не менш, сучасны чалавек сутыкаецца з тымі ж цяжкасцямі, ці і 500 гадоў таму; бюракратыям, непаразуменні ў грамадстве, унутранае непрыняцце прагрэсу, разумнейшыя за ішоў людзей... Людзі працяваюць нарадзанацца не ў сваю эпоху, апэраваць сваімі адкрыццямі, але менавіта якія будучы прасуюць чалавечтва наперад!

Іван ТРУС, акцёр Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра, лаўрэат Нацыянальнай тэатральнай праміі Рэспублікі Беларусь.

— Школьнікам і студэнтам біяграфію Францыска Скарыны падносіць у першую чаргу як гісторыю станаўлення першадрукара. Таму для мяне спраўды былі адкрыццём ішматлікія аспекты яго жыцця, яго ваганні, адкрытасць і шырасць яго любові да ведаў, роднай краіны, народа і да сваёй Музы — яго жонкі. Ён не быў ізаўмным; друкара раззіраў і омыненні і стаўся. Скарына — спраўды асветнік і помнік, пачынае звацца, быўшы тым персанжым спрас выдумачня. Іх біяграфія часта вылічана і пааб'юльчана ўсёго жыцця, таму і героі падаюцца несправядлівымі — як бы ёшчы і не існавалі іх у рэальным жыцці. У працы над тэатрам ролю я адуў, што Францыск Скарына быў жывым чалавекам. Ён, як і ўсе, хадуў дыхаў, жыў, але пры гэтым вядомы хадуў змяніць звыктыя парадкі рэчы.

Былі адмысловыя праблемы з тэкстам, бо ў ім трапілася зашмат прафесіяналізму, прысвяціў сваё жыццё таму, каб яго мага болей пакінуць для наащадкаў, а большасць з нас жыць з гэтай прагай набыць кішкі ці нават главоў абсалютна не важна чым. Бачыць тако — і Рэжысёр Аляксандар Гарчуев, ці ўвогуле пастрэна з'яўчацца да вялікіх патрабаванняў, ці адпачне ў яго ў душы іх прыклад...

Дзмітрый ДАВІДОВІЧ, акцёр Рэспубліканскага тэатра беларускай драматурыі:

— Звычайна, калі гаворка заходзіць пра постаці, якія даўно ў ўсведамленні людзей зраб'яўляліся ў партрэты і помнікі, пачынае звацца, быўшы тым персанжым спрас выдумачня. Іх біяграфія часта вылічана і пааб'юльчана ўсёго жыцця, таму і героі падаюцца несправядлівымі — як бы ёшчы і не існавалі іх у рэальным жыцці. У працы над тэатрам ролю я адуў, што Францыск Скарына быў жывым чалавекам. Ён, як і ўсе, хадуў дыхаў, жыў, але пры гэтым вядомы хадуў змяніць звыктыя парадкі рэчы.

Былі адмысловыя праблемы з тэкстам, бо ў ім трапілася зашмат прафесіяналізму, прысвяціў сваё жыццё таму, каб яго мага болей пакінуць для наащадкаў, а большасць з нас жыць з гэтай прагай набыць кішкі ці нават главоў абсалютна не важна чым. Бачыць тако — і Рэжысёр Аляксандар Гарчуев, ці ўвогуле пастрэна з'яўчацца да вялікіх патрабаванняў, ці адпачне ў яго ў душы іх прыклад...

Арцём КУР'НЬ, акцёр Рэспубліканскага тэатра беларускай драматурыі:

Чым бліжэй мой Скарына сучаснаму чалавеку... Фантазія Віктара Марціноўча дазваляе г'ёса «Кар'ера доктара Рэўса» пазавідаць дакументальна.

і гэта вельмі добра, чалавек маральны і этанакіраваны ішоў па-за часам. Таму такая постаць і становіцца знакавай у гісторыі, спраўдыным маніпалям. Наш спектакль таксама не толькі пра друкара. Мы жыём у век высокай тэхналогіі і неабмежаваных магчымасцяў, і тым не менш, сучасны чалавек сутыкаецца з тымі ж цяжкасцямі, ці і 500 гадоў таму; бюракратыям, непаразуменні ў грамадстве, унутранае непрыняцце прагрэсу, разумнейшыя за ішоў людзей... Людзі працяваюць нарадзанацца не ў сваю эпоху, апэраваць сваімі адкрыццямі, але менавіта якія будучы прасуюць чалавечтва наперад!

Скарыну Дзмітрыя Давідовіча — 21 верасня.



Скарыну Арцёма Кур'ня — 7 верасня. / Фота прадстаўлены тэатрамі

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

У 12.00 на плошчы Свабоды стартуюць урачыстае адкрыццё Дня горада, узнагароджанне лепшых яго працаўнікоў і канцэрт мясцовых артыстаў. У 18.00 недалёка ад Сафійскага сабора будзе прэзентаваны памятны знак аўтарства скульптара Уладзіміра Піпіна "Поллак — калыска беларускай дзяржаўнасці" — са шчытамі, на якіх адлюстраваны сімптоматычныя для Поллака сімвалы і памятныя мясціны, а таксама гістарычныя асобы, дзеямі якіх фармавалася наша краіна. Следам у Сафійскім саборы адкрыецца выстава "Тры Сафії". У 20.00 на плошчы Свабоды распачнецца ўжо Дзень беларускага пісьменства. І яшчэ шмат чаго чакае гаспадароў і гасцей горада, а фінальным акордам стане лазернае шоу.

Усе тры першыя дні восені на тэрыторыі свята будучы выступяць вулічныя музыканты і працаваць майстры-рамеснікі, у парку ля Кургана Бессмяротнасці пройдзе фестываль сярэднявечнай культуры "Рубон". З верасня на плошчы Свабоды ў 13.00 пачнецца цырымонія ўручэння Нацыянальнай літаратурнай прэміі, у 14.00 — перадачы эстафеты Дня беларускага пісьменства гораду Іванова Брэскай вобласці, а вянчае ўік-энд "жывы" канцэрт з удзелам "зорак" айчынай папулярнай музыкі: тэлеканал "СТБ" тут жа ў 20.00 прадставіць праект "Залатая калекцыя беларускай песні".

Як распавяла начальнік ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Поллацкага райвыканкама Алена Астапава, у гэтыя дні ў горад высадзіцца вялікі дэсант з дзяржаўных службоўцаў рознага ўзросту, адказных работнікаў ведамстваў і ўстаноў, кіраўнікоў дыпламатычных карпусоў, замежных гасцей (толькі ганаровых чакоецца больш за п'яцьсот чалавек). На свяце акрэдытавана і звыш ста п'яцідзесяці журналістаў — беларускіх і замежных.

Урачыстасці і будні

Дык вось, нарадзіўся гурт The Stokes, які і яго фронтмэн, у Наваполацку. На стыку стагоддзяў каманда, што летас перацягнула дваццацігадовы рубяж, цалкам магла нарабіць шоргалу ў Еўропе — балазе, англамоўны альбом No Escape даваў ёй для гэтага ўсе шансы. Аднак з розных прычын прарыву на Захад не здарылася. Калектыў, паступова перайшоўшы ў асноўным на рускамоўны рэпертуар, нейкі час жыў паміж... не, не Мінскам і Рымам, як спяваецца ў адным з яго хітоў, а паміж Наваполацкам і Мінскам, пакуль у сярэдзіне 2000-х не перабарыў у Маскву. З тых часоў ён там і асеў, спрабуючы палюбіцца сваёй творчасцю шырокім расійскім масам. А ідэалог яго перыядычна наведвае радзіму і Поллак, горад, да якога рукой падаць з Наваполацка, і

ва ўстановах культуры якога музыкант таксама быў у пару сваіх дзяцінства і юнацтва. У некаторыя з іх мы і завіталі.

І яны, і тыя "культурныя" і не толькі ўстановы, міма якіх мы проста праходзілі, на ўсю моц рыхталіся да свята — і вонкава, і ўнутрана. Што тут казаць — увесь горад рыхтаваўся! На плошчы Свабоды ішла рэпетыцыя канцэрта, пасля заканчэння якой мы пазнаёміліся з яго ўдзельнікамі — юнімі прыгажунямі з узорнай студыі эстэтычнага выхавання "Калібры", і пажадалі ім удалага выступу. Стрэлы пад'ёмных кранаў навесалі над Сафійскім саборам і Мастацкай галерэяй, у рыштваннях былі фасады Музея беларускага кнігадрукавання і Дзіцячага музея, зелянеў свежай фарбай гарадскі палац культуры, рабочыя варажылі над пастанаментам будучага памятнага знака.

— **Бачу, што яшчэ і лесвіцы, якія вядуць да вашай установы, рамантуюць, ля будынка кладуць новую плітку**, — заўважаю я ў размове з загадчыцай філіяла Нацыянальнага Поллацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Музеі беларускага кнігадрукавання" Славіна Гаўрылавай. — **А чым пацешыце сваіх наведвальнікаў у святачныя дні?**

— Часткова мяняюцца экспазіцыі — сёе-тое з рэчыва прадметаў змяняць матэрыялы з нашых запаснікаў, новыя набыткі. Напрыклад, выстаўлены для агляду кнігі, вырабленыя з паперы ручнога адліву. Змяніліся вітрыны ў зале, якая распавядае пра выданні-лаўраты Нацыянальнага конкурсу "Мастацтва кнігі". Абнавілася "скарынаўская" зала — змянілася яе афармленне, дадалася больш чырвонага колеру.

3D-акуляры дазваляюць наведвальнікам прагуляцца па рэканструяванай друкарні Францыска Скарыны. А з 1-га па 10-е верасня ў музеі іх чакае сустрэча з арыгіналам "Малой падарожнай кніжкі" першадрукара і пісьменніка, яе можна будзе пагартыць з дапамогай інфакіёска. Сёння адкрываецца выстава псалтыроў з музейных і кніжных збораў Беларусі, а ва ўнутраным дворыку плануецца правядзенне канцэрта камернага аркестра "Еўропа-Цэнтр".

Я пацкавіўся ў Славіна Вячаславаўны, ці атрымалася адвадзіць непажаданую публіку ад гэтага дворыка, дзе яна любіла "весела" і з рознымі напоямі бавіць час? Як выявілася, удалося. Дворык абнеслі жалезным плотам, за ім вядзецца кругласутачнае відэаназіранне. Нагадаў я загадчыцы і пра старыя планы. Калісьці вліся размовы пра тое, каб падаўжыць тэрыторыю музея ўчасткам хая б часткова, толькі ў гэтым месцы, абсталяванай набярэжнай Заходняй Дзвіны. Наколькі ведае спадарыня Гаўрылава, быццам бы, такі спуск да ракі ў будучыні прадугледжаны. Але на ўсё воля фінансаў.



Пазелянелы Гарадскі палац культуры.



Улюбёны дворык палачан.

Урачыстасці і

Перадсвяточная прагулка з рок-музыкантам па горадзе яго дзяцінства і юнацтва



Аляксей Смалюкоў — "першадрукар": у Музеі беларускага кнігадрукавання.

Славіна Вячаславаўна памчалася працягваць падрыхтоўку да Дзён, а мы са спадаром Смалюковым, пакінутыя на апеку старэйшага навуковага супрацоўніка Волгі Філімонавай, прайшліся па будынку і хвалілі памяці рокера. Высветлілася, што ў музеі Аляксей не бываў са школы (тады экспазіцыя на яго ўражанне зрабіла). Але з гадамі ў камандзіры The Stokes пачуўці да роднай гісторыі энду сталі абуджацца — матчыма, у хуткім часе і кнігадрукаванне яго заікавіць.

Ва ўсіхым выпадку, пра тое казала гарацкая дыскусія, якая ўзнікла паміж Смалю-



Сяргей Анішчанка.

ковым і нашым экскурсаводам з нагоды літары "і" ды беларускай мовы наогул. Шчыра скажу, энс іх "басталі" я ўлавіў цымяна, а назіраць за імі было цікава. Спадарыня Філімонава, адпрацаваўшы размеркаванне ў музеі, яшчэ на пяць гадоў доўжыла сваю службу ў ім. "Яшчэ" — таму, што мала-

дыя спецыялісты не занадта гараць жаданнем тут замацоўвацца — зза зарплаты. Як складуцца адносіны гэтай чароўнай паненкі з установай далей, не будзем прарочыць. "Але пакуль — гэта мае, мой выбар", — кажа яна.

— Нешта мне тут не вельмі камфортна, — кажу ў канцы "забегу" музыкант. — З аднаго боку, уся гэтая атмасфера старажытнасці схілае да не-



Славіна Гаўрылава.

дыкага філасофствавання, а з другога — чамусці "прыдушвае"...

Недалёка ад музея знаходзіцца **Гарадскі парк культуры і адпачынку**, які справіў вясной 50-гадовы юбілей. З надыходам святаў ГПКіА пачаў радаваць тых, хто прыйшоў сюды, чэшскім атракцыёнам "Луна-парк", які ў Поллак даставілі адмыслова пад святы (але супрацоўніцтва з гэтымі замежнымі калегамі ўжо дваццаць гадоў). Мастацкі кіраўнік парку Інга Крывіцкая

паведала пра тое, што яшчэ чакае наведвальнікаў у гэтыя дні: караоке-клуб, конкурс дзіцячага малюнка па матывах беларускіх народных казак, майстар-клас па вырабе паштовак, забаўляльныя, гульнявыя і тэатральныя праграмы.

Гутарка ж з выконваючым абавязкі дырэктара ўстановы Аляксандрам Буды выдалася не такая вясёлая. Глядзеў я на ўсе гэтыя каруселі і іншае часоў пазінага сацыялізму і ўслых думаў: напэўна, як бы "не камільфоў" маці гарадоў беларускіх не мець адпаведнай пляцоўкі належнага класа. Аляксандр



Інга Крывіцкая.

Аляксандравіч са мной згадзіўся: "Штогадовыя тэхнагляды праходзілі, але, па розуму, знесці ўсю гэтую даўніну варта. З новымі атракцыёнамі дапамагаюць іх уладальнікі, прыватнікі-"пракатчыкі", але ж нам патрэбны свае. Трэба сям-там памяншаць асфальтавае пакрыццё і цалкам

плітку, агароджу, дарамантаваць будынак адміністрацыі".

Аднак выявілася, што былы галоўны інжынер парку — аптыміст: спадар Буды мае намер у бліжэйшыя два гады змяніць лёс ГПКіА да лепшага: у 2018-м яму павінны быць вылучаны грошы на куплю атракцыёна "Каліпса", бензінавая каса і электрапіла



Вольга Філімонава.

ўжо набыты. "Гэта праца прыносіць мне задавальненне, я хацеў бы звязаць з ёй доўгі-доўгія гады свайго жыцця", — прызнаўся Аляксандр Аляксандравіч.

Любімымі атракцыёнамі Смалюкова ў парк былі арэлі "Лодачкі" і "Юнга" ("караблік", які круціцца па коле). Першы і сыграў з ім аднойчы злы жарт, ад якога многія пакуталі: увольно накатаўшыся, дрэнна яму стала...

— Я неяк прывёў соды дачку Алісу, — падзяліўся



Плітачных спраў майстры ў Музеі беларускага кнігадзавання.



Мастацкая галерэя і...



... дзіцячы музей у рыштаваннях.

будні Полацка



Народны клуб "Грай, гармонік улюбёны — Палачанка" ў поўным складзе.



Аляксандр Будо.



Палёт у Сафійскага сабора.



Прыгажуні з "Калібры".

Аляксей, развітваючыся з паркам. — Яна вельмі доўга ўсё аглядала, а потым спытала: "Тата, і ГЭТА каруселі?..." На што тата адрагаваў так: "Ты нікога не разумееш, на іх яшчэ я дзіцём катаўся!"

І, аглядеўшыся, Аляксей сумна дадаў: — Спісаў бы я гэта ўсё...

А **Гарадскому палацу культуры** цяпер добра: пасля рамонтна пачынае працаваць яго глядзельная зала. Да падзеі гэтай прымеркавана прэм'ера — 3 верасня тут мяркуюць паказаць спектакль "Легенда пра Усяслава" тэатра "Пілігрым".

У зале ўсталёўвалі новыя крэслы, мантавалі апаратуру. На жаль, мы не змаглі сустрэцца з дырэктарам палаца. Затое пазнаёміліся з цудоўным народным клубам "Грай,

гармонік улюбёны — Палачанка" (яму ў наступным годзе "стукне" пятнаццаць гадоў), перапыніўшы хвілін на пяць яго рэпетыцыю. Удзельнікам калектыву я задаў усё тое ж пытанне, якое ў кантэксце традыцыйнай народнай песні турбуе не толькі мяне: "Ці расце вам змена?" Адказ быў гэтак жа традыцыйны: "Не. Моладзі гэта мастацтва нецікава, да гармоніка яна абыхакаява..."

— У ГПК The Stokes прыходзілі рэцепіраваць на "кропку" гурта "Мясцовы час", — успамінае Аляксей. — Мы глядзелі на сваіх старэйшых таварышаў і марылі, што будзем калінебудзь такімі ж крутымі. А выступалі тут некалькі разоў — скажам, на фестывалі "Рок-кола".

(Заўважу, што падарожнічаў з намі па перадсва-

точным Полацку яшчэ і Сяргей Анішчанка — фігура легендарная ў сучаснай беларускай культуры, ідэолаг таго ж легендарнага форуму, з цалкам невытлумачальных для мяне і, натуральна, для самога "Анісы" прычын некалі раптам сканалага.)

"Гурткоўцам" жа спадар Смалякоў ніколі не быў. Ён займаўся спартыўнай гімнастыкай і вучыўся ў музычнай школе Наваполацка на аддзяленні фартэп'яна (праўда, не скончыў яго). А зноў палюбіў музыку наш герой, будучы ўжо падлеткам і пачуўшы ігру на гітары прыяцеля. На спрэчку Аляксей падахоўціўся асвоіць пару песень на ёй тымдні за тры, што і зрабіў. З таго часу ў яго жыццё і ўвайшоў рок-н-рол.

— **А Аліса твая наведвае нейкія гурткі ў якіх-небудзь доме культуры?** — спытаў я музыканта.

— Яна ходзіць у мастацкую школу, задаткі ў яе ёсць. А мяне ў юнацкім узросце "забіраў" толькі рок. Каб у ГПК быў гурток вальна-інструментальнага ансамбля, я б у яго запісаўся, астатняе ж — хоры, харэаграфія, выпальванне і гэтак далей — мне было абсалютна не цікавым. Хоць аўтэнтчнай музыкай я з гадамі прасякнуўся.

The Stokes шмат дзе выступалі — само сабой, у дамах і палацах культуры.

Параўноўваючы стан, напрыклад, расійскіх і беларускіх, перавагу франтмэн гурта аддае нашым: у суседзю яму траплялася значна больш "забітых" устаноў такога профілю. І там вялікая іх колькасць, наколькі разумее Смалякоў, належаць прыватным асобам.

Будні

— І як вам наш блін? — звярнуўся да мяне афіцыянт кафэ, у якім я перакрсаў перад ад'ездам з Полацка. Я на імгненне задумаўся над, як здалася мне, двухсэнсоўнасцю пытання. Ці то малады чалавек перажываў за якасць прадукту, ці то, адгадаўшы ўва мне прыезджага, хлопца цікавіла маё меркаванне аб яго радзіме, і ў гэтым выпадку служачы грамадскага харчавання адначасова інтанацыйна выказаў уласную думку пра горад, аддзяліўшы апошняе слова ў пытанні коскай.

— Усё добра, дзякуй, — адказаў я, тым самым супакоіўшы візаві. Маўляў, стравы вышэй усялякай хвалы, і як бы не падзяліўшы з ім верагодную крытыку на адрас жывога шматвяковага помніка. Такого загадкавага. Такого адкрытага для ўсіх, як у гэтыя тры восенскія дні, калі ён адзначае Дзень беларускага пісьменства і Дзень горада.



Аляксей Смалякоў — юнга: у гарадскім парку культуры і адпачынку.



Пакуль на гэтым месцы памятнага знака "Полацк — калыска беларускай дзяржаўнасці" яшчэ няма.



У Полацк прывезлі "Луна-парк". / Фота Алега КЛІМБАВА.

Успамін пра лета яшчэ доўга будзе грэць душу. Як для мяне, дык самым "гарачым" уражаннем стаў фестываль жывой музыкі "Камянецкі Драйв", які ладзіцца ўжо пяты год. І што паказальна, маладзёжны праект ініцыяваў і рэалізаваў аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Камянецкага райвыканкама на чале з Мікалаем Громікам. Інакш кажучы, нашым аддзелам, як бы яны ні скардзіліся на фінансавую нішчыміну, — усё па плячы. Было б жаданне. А яно ёсць. Таму праект ажыццяўляецца за пазабюджэтны кошт. Сярод спонсараў — дзяржаўныя і прыватныя арганізацыі. Па словах Мікалая Громіка, на ўдзел у сёлетнім "... Драйве" было пададзена каля 200 заявак з Беларусі, Расіі, Польшчы. Цягам двух дзён у гарадскім парку выступіла два дзясяткі музычных калектываў. Набярэце ў пошукавіку "Камянецкі Драйв", паслухайце, як гучыць рок (у тым ліку — і беларускамоўны) ля Белавежы, пераканайцеся ў якасці гуку і святла. Вы атрымаеце гарантаванае задавальненне і пачнеце збірацца да паездкі ў Камянец. Хтосьці слухае ўвосень вальс бастон і сумуе, я ж падляваю гурту Slade і радуся нават дажджлівым вераснем.

Аўген ПАГІН

Так што ніякіх мінорных нот! Яшчэ раз згадаем лета. Мы пісалі ў мінулым нумары "К" пра "Яблычны Спас" у Алашках. Прышла дадатковая інфармацыя. Аказваецца, падчас свята, як піша дырэктар **Шаркаўшчынскага** цэнтры культуры Аксана Сініца, кіраўнікі Шаркаўшчынскага, Полацкага, Мёрскага і Ушацкага раёнаў падпісалі пагадненне аб уступленні ў клуб "Мэры за эканамічны рост". Гэта новая еўрапейская ініцыятыва па умацаванні патэнцыялу раённых органаў улады і развіцці мясцовага самакіравання. Малым гарадам ды раёнам, распадае Аксана Сініца, цяжка канкураваць з буйнымі абласнымі цэнтрамі ў справе прыцягнення інвестыцый, захавання людскіх рэсурсаў, стварэння новых рабочых месцаў. Таму ініцыятыва дазволіць уладам і бізнесу дзейнічаць у згаданым кірунку больш эфектыўна. Інакш кажучы, на святах не толькі танчаць ды сьпяваюць, але яшчэ і важныя эканамічныя пытанні вырашаюць. Словам, любое раённае свята — сур'ёзная рэч.

Фэст, прысвечаны яблыкам, прайшоў і ў аграгарадку **Кашалёва Навагрудскага** раёна. Тут адбылося асвячэнне юбілейнага знака ў гонар 700-годдзя заснавання Навагрудскай Епархіі.

Яблычны Спас у аграгарадку **Жукоўшчына**, што на **Дзятлаўшчыне**, святкаваўся ў рамках раённага праекта "Дбайны гаспадару славім — весела час бавім". Жукоўшчына — самая яблычная ў раёне: 80 гектараў саду. Пладу хапае не толькі для Дзятлава. Канцэртную праграму падрыхтавала **Продзенская** абласная філармонія. Мясцовыя артысты прапанавалі майстар-клас па побытавым танцы. Непераўздзеным тут аказаліся удзельніцы народнага фальклорнага гурта вёскі **Погры** пад кіраўніцтвам Тамары Стулак. Пра гэта паведаміла Настасся Голуб.

Аматары гістарычных вандравак і джаратуна-прыкладной творчасці, рыцарскіх баёў і народнай музыкі сабраліся ля рэшткаў **Крэўскага** замка на раённае свята "Пад знакам Лялівы" і фестываль кірмаш "Кераміка Крэва". А гістарычная тэатрызацыя называлася "Цені Крэўскага замка". Нягледзячы на разбуральныя войны, Крэва здаўна славілася вырабамі з гліны. Фэст — чарговы крок у адра-



Асвячэнне юбілейнага знака ў Кашалёве.

Рэха летняй пары

Любое свята — сур'ёзная рэч



Сувенры Магілёўшчыны здзіўляюць кітайцаў.



Асы Бераставіцкага фесту.

дзённі крэўскай спадчыны. Удзел у ім бралі глінамысы з розных куткоў Беларусі. А конна-гістарычны клуб "Залатая шпора" з **Мінска** дапамог акундзіць ў атмасферу сярэднявечных рыцарскіх баёў. Выступіў этнаграфічны клуб **Кола** з **Маладзечанскага** раёна. У канцэртнай праграме быў заняты і народны гурт "Хутарок" са **Смаргоншчыны**. Увечары запрацілі народны тэатр танца і песні "Імпульс" з **Ашмянскага** раёна і народную эстрадную студию "Міраж" са **Смаргоншчыны**.

Вельмі сур'ёзнае свята — абласны конкурс па ткацтве "Матчыны кросны". Вядучы рэдактар **Мінскага** абласнога цэнтры народнай творчасці Анжэліка Кучынская паведаміла: "Больш за сто майстроў і іх вучняў сабраліся на вуліцы **Кірава Старых Дарог**, тут жа з'явіліся кросны і бёрды — і пайшла праца! Гэтым жа відовішчым стаў і **Парад ручнікоў на цэнтральнай плошчы**. Гран-пры атрымалі **старадарожскія майстрыхі**. лепшымі ткачыхамі прызнаны **Таццяна Міхалькевіч і Наталля Расцюшэўская**".

Метадычны цэнтр **Бераставіцкага** дзельца ўражаннямі ад адкрытага фестывалю радыёкірмаш мадэляў. Тут сабралася больш за паўсотні пілотаў з усяй краіны, сярод іх — неаднаразовыя чэмпі-



"Яблычны Спас" у Алашках.



Майстры-керамісты ў Лелюнаі.

ёны свету. Упершыню ладзіўся конкурс "Мост Чкалава": самалётам трэба было праляцець пад імправізаваным мостам.

Загадчык філіяла па культурына-дасугавай дзейнасці аграгарадка **Малая Бераставіца** Ганна Варанцова напісала пра Свята беларускіх гаспадынь. Яны ўшаноўвалі хлебаробаў Малабэраставіцкага злітгаса. Не толькі словам, але і нацыянальнымі стравамі. Уявіце сабе, у меню былі галушкі, драчнікі, бабка, піражкі з капустай(!), яешня, смалец, натуральна, яблычны пірог, а таксама — каша і почышкі. Ніхто з хлебаробаў не пацярапеў. Наадварот, прадукцыянась працы павялічылася ў разы! А былі яшчэ конкурсы на лепшую майстрыху і лепшы падворак. Так бы кожны дзень святкаваць!

Дзве наступныя інфармацыі — ад пачатку года абласнога метадычнага цэнтры народнай творчасці і культурна-асветнай работы Валянціны Валчковай. Усе яны — пра нашы замежныя стасункі. На II Маладзёжным лагеры краіны **Шанхайскай** арганізацыі супрацоўніцтва абмяркоўваліся пытанні нематэрыяльнай культурнай успрымальнасці ў рабоце лагера прынялі ўдзел прадстаўнікі 10 краін. Беларускую дэлегацыю ўзначальваў дырэктар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтры **Алег Хмяльцоў**. У **Пекінскім** цэнтры мастацтваў прэзентаваліся і нематэрыяльныя аб'екты Магілёўшчыны, занесеныя ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў Рэспублікі Беларусь. Сябры нашай дэлегацыі пабачылі Вялікую Кітайскую сцяну, пабывалі на адкрыцці міжнароднага фесту маладзёжных мастацтваў Кітая, пазнаёміліся з дзейнасцю Цэнтры нематэрыяльнай культурнай спадчыны і музея правінцы Гуйчоу.

Другая навіна — пра ўдзел керамістаў **Дзмітрыя Паляшчука** з **Асіповічаў** і **Сяргея Кулажына** з **Быхава** ў міжнародным семінары-сімпозіуме горада **Лелюнаі Літоўскай** рэспублікі. У мерапрыемстве ўдзельнічалі майстры Літвы, Латвіі, Японіі, Украіны, Грузіі, Арменіі. У Лелюнаі знаходзіцца Музей керамікі. Такі, што былі ўсе ўмовы абмяняцца досведам, прааналізаваць праблемы і абмеркаваць шляхі іх вырашэння.

З 8 верасня і да канца месца ў **Вілейцы** ладзіцца літаратурна-музычны фестываль "Светлае слова". Ён прымеркаваны да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання, 135-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа. У праграме мерапрыемства — літаратурны кірмаш, кніжныя выставы, сустрэчы з пісьменнікамі і выканаўцамі аўтарскай песні, сеансы бібліятэрапіі, гаворкі пра моўную культуру. У рамках фестывалю ладзіцца дабрачынная акцыя "Чароўная скаронка", скіраваная на падтрымку хворых дзяцей. Мерапрыемствы фесту праводзіцца ў вядучых установах культуры раённага цэнтры: ў раібібліятэцы, Вілейскім палацы культуры, Цэнтры эстэтычнага выхавання, бібліятэцы сямейнага чытання.

Менавіта па сталічнай вуліцы Кісялёва, 40, у зграбным двухпавярховым дамку, знаходзіцца навукова-вытворчае рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства беларускіх народных рамёстваў "Скарбніца". Побач — царква Святой Раўнаапостальнай Марыі Магдаліны. Такое суседства дырэктар "Скарбніцы" Марыя Тарайковіч лічыць невыпадковым. Святая Марыя падтрымлівае Марыю, якая разам са сваім калектывам працуе на "Векавыя традыцыі Беларусі". Менавіта такі слоган упрыгожвае фасад не зусім звычайнага прадпрыемства.



Мастак па ткацтве Аляся Мятліцкая (злева) і маркетолог Зоя Самонава ў стылізаваных сцэнічных касцюмах.



Сковішча "Скарбніцы" нагадвае музей традыцыйнага беларускага мастацтва.



Мастак Алена Галіеўская падбірае ўпрыгожаны да рэканструяванага касцюма.

Яўген РАПІН / Фота аўтара

Незвычайнасць "Скарбніцы" відаць адразу. Канцэнтрацыя творчых жанчын-прыгажунь тут такая, што непадрыхтаваныя мужчыны імгненна забываюцца на прычыну свайго прыходу. Але гэта далёка не ўсё. Сем мастакоў, шэсць ткачых і пяць вышывальшчыц — людзі абсалютна невыпадковыя. Такіх, — сцвярджае Марыя Тарайковіч, — вы нідзе больш не сустрэнецца. А ткачы дык увогуле — лепшыя ў свеце, пра што нам не раз казалі шматлікія кампетэнтныя замежныя спецыялісты". У гэтым — унікальнасць "Скарбніцы". Летась прадпрыемства адзначыла саракагоддзе. Яно здолела захавацца пасля вірлівых перабудовачных гадоў, развіцця і стварэння рэзультатнай арганізацыі, якая не проста вырабляе якасны нацыянальны прадукт, але і атрымлівае ад гэтага прыбытак.



Роспіс па шкле.



Малыяванка.



Карціна-вышыўка паводле малюнка Напалеона Орды.

Скарб са "Скарбніцы" па Кісялёва, 40

Тут працуюць заканадаўцы нашай сувенірнай моды

118 раёнаў — 118 заказчыкаў

Шэсцьдзясят працэнтаў усіх вырабаў "Скарбніцы" — заказныя. З прыватнікам "Скарбніца" канкуруйраваць можа не колькасцю, а якасцю. А цяпер давайце параважам васьмь пра што. Якасны нацыянальны сувенір (вышыванка, касцюм — у тым ліку) — гэта брэнд краіны. Успяляк падробка ў такім выпадку вылікае, мякка кажучы, сорам. Так, мы яшчэ не да канца ўсведамлілі, што нацыянальным варты ганарыцца і што мець ва ўласным хатнім інтэр'еры беларускі арыгінал — урэшце, мода, а любая лічбавая копія, скажам, жывапіснага замежнага твора (якая, дарэчы, каштуе таксама не танна) — пазнака духоўнага, так бы мовіць, банкруцтва.

Так, мы толкі вучымся гэта ўсведамляць. Тычыцца гэта не толькі фізічных асобаў, але і аддзелаў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі. Далёка не ўсе з іх супрацоўнічаюць са "Скарбніцай". Зразумела, дарога. Але і нацыянальная годнасць у лік танных маральных катэгорій ніяк не трапляе. Гэта павінны ўсведамляць і нашы спонсары. У "Скарбніцы", да прыкладу, ёсць такі — кіраўнік адной з інавацыйных кампаній Генадзь Гецольд. У свой час ён выдаткаваў немалую грашовую суму на рамонт будынка "Скарбніцы" і добраўпарадкаванне прылеглай тэрыторыі. Словам, Генадзь Гецольд ведае, што такое нацыянальны гонар.

Вы яшчэ не былі ў "Скарбніцы"? Спяшайцеся! Там чакаюць кожнага з вас.



Начальнік участка мастацкага ткацтва і роспісу Вольга Бабылёва з ткачыхай Грынай Іошча.



Начальнік участка вышываных вырабаў Вольга Кляніцкая.

Рэканструкцыя элементаў спускага пояса.

"Атэльє па індпашыве"

Марыя Тарайковіч — віртуозны дырэктар "маленькага аркестрыка любові" да беларускай традыцыі. Па яе меркаванні, наш нацыянальны сувенір — гэта беларускі сувенір, вынік колішніх рамесніцкіх захадаў, стылізаваны ці рэканструяваны сучаснымі майстрамі. Дарэчы, абодва гэтыя працэсы асвоенны тут "на выдатна". Аспецыфік па Беларусі — аснова даследчай дзейнасці "Скарбніцы". Рэканструкцыі строю, малыяванка, ручнікоў —

абавязковы элемент навуковага даследавання. Іх прадпрыемству замаўляюць выдучыя музейныя ўстановы краіны. У стылізаваных нацыянальных касцюмах ад "Скарбніцы" выступаюць дзясяткі прафесійных і самадзейных калектываў.

Кожны сувенір — ручной праца, кожны мае індывідуальныя рысы. Таму сваё прадпрыемства жанчын-прыгажунь называюць "атэльє па індпашыве". Ніякай паточнай вытворчасці! Гэта вам не безаблічны шырспаў, які запаланне нашы кірмашы і рынкі. Супрацьпаставіць гэтаму можна толькі цэпльню рук і душ неабякавых майстрых, а выключна такіх і працуюць у "Скарбніцы". Яны хочуч найперш, каб Беларусь пазіцыянавала сябе як адметная краіна з непаўторнымі традыцыямі, а не як сярэднестатыстычная

шагараговая тэрытарыяльная адзінка. Чым не нацыянальная ідэя?!

Тэхналогія і асартымент прыгажосці

Колькі трэба часу, каб адрадыць спадчыны скарб продкаў і матэрыялізаваць яго ў стылізаваны (рэканструяваны) сучасны сувенір? Ад дваццаці гадзін да трох месяцаў карпатлівых намаганьняў. Такі выроб, гарантанаванай якасці ды ручной працы, не можна каштаваць танна. Гэта не кітайская падробка, а бездарнае перастварэнне ўзору высокага беларускага народнага мастацтва.

Давайце прасочым, як усё робіцца. Ды прыкладу, ёсць замова на канкрэтную рэч, скажам, — народны касцюм. Мастак рытуе эскіз. Пасля зацвярджэння заказчыкам канструктар распрацоўвае крой вырабу, на якім вышывальшчыца выконвае потым

вышыўку. Гатовы крой перадаецца на пашыў. А ёсць яшчэ ўчастак мастацкага ткацтва і роспісу. Менавіта тут, памятаеце, працуюць лепшыя ў свеце ткачыхі? І гэта тэхналагічны ланцужок, па якім праходзіць толькі народны касцюм. Між тым, у асартыменце яшчэ — сталовыя камплекты, вышываныя ўручную карціны, роспіс па шкле і дрэве, саломкапляценне, рэканструкцыя сплукіх паясоў і іх элементаў, інкрустацыя саломкай. Усё якаснае, вытанчанае, блізкае сэрцу і беларускай душы.

Вы ведаеце, што такое роспіс па шкле? Малюнак тут наносіцца з адваротнага шклянога боку, слой за слоем. Спачатку прапісваюцца галоўныя дэталі, потым — другарадныя. Мастак-жывапісец, які працуе з палатном, наносіць фарбы ў адваротным парадку, і першы мазок падняў тут не з'яўляецца галоўным. Шло ж патрабуе іншага падыходу. Ці яшчэ ад-

на тэхналагічная цікавостка, уласцівая "Скарбніцы". Малыяванкі, створаныя на прадпрыемстве паводле вырабаў Алены Кіш, Язэпа Драздовіча, распісваюцца не алейнымі фарбамі, а акрылавымі, якія не маюць паху. Але пасля высыхання такія фарбы трохі мяняюць колер, што трэба абавязкова ўлічваць. Робяць на прадпрыемстве і куфры. Не такія вялікія і не на колах (у такіх захоўваюцца пасажыравыя, які перавозіцца ў хату маладога). Роспіс можа быць паліхромным огаўскім (традыцыйна вёска Огава, што на Брэстчыне), дзе — спрэс неверагоднай прыгажосці кветкі. А могуць быць і куфры, упрыгожаныя элементамі традыцыйных арнаментаў сплукіх паясоў. Такія робяць толькі ў "Скарбніцы".

Да слова, любую ўпаданую рэч можна прывідаць непасрэдна ў "Скарбніцы": тут ёсць цудоўная сувенірная крама.

(Заканчэнне. Пачатак у № 34.)

Што мы ведаем пра інуітаў?

Як ні дзіўна, аўтэнтка падаецца ў многіх венецыянскіх праектах таксама ў рамках паняцця сучаснага. Менавіта так называўся праект у паралельнай праграме біенале, які распавядаў пра ўнікальнасць Макаа — партугальскай калоніі з XVI стагоддзя, а з 1999 года — спецыяльнага раёна Кітая са сваімі законамі, валютай і гэтак далей. Уяўляецца, наколькі грывучай сумесцю стала тамтэйшая аўтэнтчная культура? Найбольшае ўражанне пакідаюць прывезеныя адтуль дзверы дамоў — драўляныя, цёмныя, разьбяныя, з традыцыйнымі арнаментамі, арачынімі завяршэннямі, характэрнымі пацёртасямі і ямінкамі ад замкоў і ручак.

Сапраўдныя дзверы, дарэчы, і Ай Вэйвэй выстаўляў, але ў першую чаргу мне прыгадаліся вуліцы Паўла Вайніцкага, адшуканыя ў беларускай вёсцы. Мастак паказваў іх на "Унутраных ландшафтах" IV Маскоўскай біенале сучаснага мастацтва (2011) і ў мінскай "Вавілонскай вежы" (2015). Цалкам суразмерны венецыянскім праект, як цяпер мне здаецца.

А для экзатычных сюжэтаў (каб зняць сумневы наконт турыстычнай прывабнасці) выкарыстоўваюць іншыя фарматы: напрыклад, відэа "Змісары", прапанаванае Новай Зеландыяй. Упершыню павільён краіны змешчаны ў асноўнай праграме Арсенала (2017), а за яго аснову ўзятая гісторыя падарожжа капітана Кука, напісаная французскім жывальніцкім пачатку 1800-х. Дыгтальнымі сродкамі мастачка Ліза Раяна прадставіла гэтую "фантазію міралюбнасці", які іранізуе прэ-рэлігі. Перад намі — праекцыя даўжынёй 23,5 м, з адначасовымі гісторыямі, якія суправаджае саўндтрэк з ціканнем гадзінніка Кука. Паколькі напісаных мастацкіх каланіяльных сюжэтаў маюць двухсотгадоўную даўніну, часткова яны сталі народнай памяццю і ўспрымаюцца як лубок. Але сэрны за абменам упрыгожванняў і пэраў, са стральбой па бязбройных людзях, вядома, актуалізаваны ўжо самі па сабе — сучаснымі падзеямі.

Ну і найўнае мастацтва, якое, як высветлілася, маральна не састарэецца — такім у асноўным праекце

Самастойнае плаванне па біенальных каналах



Фрагмент экспазіцыі асноўнага куратарскага праекта архітэктурнай біенале.

куратора паўстае эскімоскі аўтар Канангінак Путугук з далікатнымі эскізамі з жыцця сучасных інуітаў. Падобна, што гэты мастак — прадстаўнік традыцыйнага народа паўночнай Канады — змог стаць улюблёнцам спрактыкаванай венецыянскай публікі: яму ўдалося ўзняць кар'яную творчасць да ўзроўню перааснавання і гумару, не застацца другасным і захаваць свежасць старажытных вытокаў і сучасны погляд.

Адначасовае прысутнасць

Барацьба за права прадстаўляць на біенале краіну ў нас штурхаванне разгортаецца нежартоўна. Аднак многім пакуль няўцяж, што, апрача нацыянальнага павільёна, гэта можна зрабіць і іначай — арганізаваным ад той ці іншай інстытуцыі павільён паралельна. Да ўсяго, ёсць і асобныя мастакі, якія самі прывозяць свае незалежныя праекты.

Сапраўды, ангажаванасць галерэй, якія прамацуюць сваіх аўтараў, выклікае шмат крытыкі. Статус нацыянальнага павільёна павінен яе абмяжоўваць, але на справе адбываецца гэта, вядома ж, далёка не заўсёды. Таму многія аўтары і вырашаюць дзейнічаць самастойна.



Нацыянальны павільён Румыніі.

Калі прадтаўляеш самога сябе, зусім няпроста падняцца нават на нацыянальны ўзровень, не кажучы ўжо пра тое, каб выйсці на глабальны. Як правіла, гэта каласальна праца. Маральна-псіхалагічны выдаткі застаюцца ў цэні ўвагі аўдыторыі — калі не лічыць вядомыя трагічныя лёсы. Рэдка ў каго атрымавацца сітэзаваць сябе як Набокаў і Бродскі. Тым не менш, многія спрабуюць.

У якасці добрага прыкладу давайце паглядзім, як былі прадстаўлены на біенале брытанцы. Асобны гід: пасля Verb ("Дзеяслоў") Карлы Блэк у асноўным праекце і манументальнага Folly ("Плупства") Філіды Барлоў, шатландка Рэйчэл Маклеана са Spite your face ("Злы ў ця-

бе твар"), Джэймс Рычардс з Music for the gift ("Музыка за дар") з Уэльса. Ну, а далей — Дэм'ян Херст са "Скарбамі крушэння "Невергагоднага" ў трох (!) палацах... і яшчэ 9 розных аўтараў! Плюс пяць асобных падзей, уключаючы балет на набярэжнай, "Адзіночны пікет" і "Сняданак з мастаком".

Цяпер пра расіянаў, дзе сродд паралельных праектаў адзначыўся ДММ ім'я Пушкіна ("Чапавек як птушка. Абразы падарожжаў"). Доўга я не магла ператраціць гэтую інфармацыю. Каб Пушкінскі музей — і не ў нацыянальным павільёне? І тым не менш... А таксама — выстава Валерыя Кашлякова "Мы будзем утопію", Арсена Рэвава "Чырвоная-выдат-

Чым карысны досвед Венецыі? Частка II. Аўтэнтка і паралельныя праекты



У павільёне Славакіі.

ная", "Фонд V-A-C", Сяргей Катрана. Упэўнена, гэта яшчэ далёка не ўсё і ў брытанцаў, і ў расіянаў.

Не магу не сказаць і пра Украіну: нацыянальны павільён з "Парламентам" Барыса Міхайлава, які адкрываў міністр культуры, а надзвычайны каталог падрыхтаваў знакаміты нямецкі фатограф Юрген Тэлер — і яшчэ тры паўнаватарскія выставы! У палацы на Гранд-канале — фіналісты конкурсу маладых мастакоў PincukArtCentre, скульптура Лыны Кондэс і яе калегі брытанца Даніэля Лісмора, Lost&Found з зоркамі ўкраінскага мастацтва Жаннай Кадыравай ("Маркет"), Машай Шубінай (ArteFuck's), Ільей Чычканам ("Псіхадарвінізм") і Аксанай Ляўчэня-Канстанціноўскай ("Квазіэвалюцыя").

І яшчэ многія-многія мастакі, фонды, асобныя галерэі, якія не толькі марылі патрапіць у Венецыю, але і здолелі сваю мару ўрачаіснасцю.

Варта яшчэ абавязкова дадаць: у выпадку такога "самастойнага плавання" па венецыянскіх каналах ве-

льмі важна папрацаваць з рэкламай і інфармацыяй: казаскія куратары скардзіліся мне, як складана было запраціць на іх перфарматыўную серыю гледачоў, журналістаў, усіх, хто мог бы зацікавіцца.

Ёсць і яшчэ адна праблема: наўрад ці паралельны праект зможа ўтрымацца на біенале ўсе 6 месяцаў — гэтак жа доўга, як нацыянальны павільён. Каштуе такое задавальненне надзвычайна дорага. Ёсць праекты, тэрмін жыцця якіх усяго тыдзень або 10 дзён. Магчыма, нехта працягне і тры летнія месяцы, але не болей за тое. Зрэшты, самыя вынаходлівыя прыдумляюць спосабы абысціся не толькі без статусу нацыянальнага павільёна, але таксама і без звышвысокай арэнды.

Україна з палаткай, плыт з мабільнай школай

За праект пльывучай школы ў 2016 годзе было ўзнагароджана нігерыйска-галандскае бюро NLE. Расійскі мастак Аляксандр Бродскі прадставіў дзіўнаваты ці то дом, ці то партал у куратарскай праграме Аляксандра Аравены — гібрід савецкага пашарпанага лецішча з настолькі ж кульгавым столікам з шахматамі. Так, гэта таксама не зусім танна і незалежна, але, усё ж, не вымагае арэнды, якасць з'ядае большую частку бюджэту.

Я не заспела, але ведаю, што былі ў Венецыі мастакі, якія не паспелі падрыхтаваць сваю выставу — хутчэй за ўсё, з тых жа фінансавых прычын — і выставіліся на грузавіку з адкінутымі бартамі, таксама на набярэжнай.

Вядома, на ўсё гэта патрэбныя ўзгадненні. Тым не менш, усялякія шатры і вітывамы, інсталляцыі ў скверыках, білборды-аб'екты і гэтак далей, відэавочна, абыходзяцца танней за стацыянарныя павільёны. Як тут не згадаць і ўкраінскі дэбют 2001 года з армейскай палаткай у Джардзіні, які многія запамнілі дасюль — хаця таа біенале з куратарам-класікам Харальдам Зеэманам была далёка не абдзелена падзеямі. Можна быць, пра такую вынаходлівую форму падачы — не статычнюю, а ў адкрытай праграме — варта было б задумацца і нашым аўтарам?

У гэтым яўна быў бы пільн.

Любоў ГАУРЬЦЮК,
арт-журналіст
Фота аўтара

Ансамбль народнай музыкі "Выцінанка" са Століна выступіў з канцэртамі ў Нацыянальным павільёне Беларусі на Міжнароднай спецыялізаванай выставе "Экспа-2017", якая з 10 чэрвеня па 10 верасня праходзіць у сталіцы Казахстана.

Сёлета на выставе прадстаўлена 115 краін. "Выцінанка" мае статус Заслужанага аматарскага калектыву ў рэспубліцы і не ўпершыню прымае ўдзел у такім форуме — два гады таму ансамбль на працягу месяца працаваў у Нацыянальным павільёне Беларусі на Міжнароднай спецыялізаванай выставе "Экспа-2015" у Мі-

"Выцінанка" ў Астане

lane. Сёлета гэта наш адзіны прадстаўнік з Брэсцкай вобласці, які прэзентаваў народную беларускую творчасць на "Экспа-2017" у Астане.

— За тры дні музычны калектыв пад кіраўніцтвам Пятра Асташчука даў 15 канцэртаў у Нацыянальным павільёне Беларусі, а таксама выступіў на пляцоўках Расіі і Аргенціны, — расказвае кіраўніц дэлегацыі начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Столінскага райвыканкома Васіль Заруба. — Самабытная беларуская культура, песенная, інструментальная,



Каля Нацыянальнага павільёна Беларусі на выставе "Экспа-2017" у Казахстане.

з элементамі харэаграфіі творчасць калектыву выклікала жывую цікавасць наведвальнікаў. З непадрыхаваным інтарсам яны паставіліся да касцюмаў нашых артыстаў — усе прасілі сфатаграфавання з імі.

Па словах Васіля Зарубы, многія наведвальнікі павільёна з любоўю і павагай адгукаліся пра беларусаў, адначалі працавітасць і гасціннасць людзей з нашага краю. Прадстаўнікоў дэлегацыі са Століна Астана ўразіла высокая культура, эканамічным развіццём, горабудаўніцтвам з найноўшых сучасных матэрыялаў, кветкавым кампазіцыямі.

Галіна ГАШЧУК

Ад "черроза печені"?

У час 80-годдзя пачатку сумнавадомага Вялікага Тэро-ру, які жалезным катком праехаў і па лёсах соцен тысяч беларусаў, "К" публікуе адзін з раздзелаў будучай кнігі, якая апавядае пра лёс Аляксандра (Алеся) Васільевіча Карачуна — журналіста, літаратара, члена творчага аб'яднання "Маладняк", актыўнага супрацоўніка газеты "Звязда", які падзяліў драматычны лёс сваіх таварышаў Міхася Чарота, Платона Галавача, Тодара Кляшторна да дзясяткаў іншых літаратараў, расстраляных у Мінску пахмурнай восенню 1937-га. Праўда, ссыльны Алеся Карачун быў пакараны удалечыні ад беларускай сталіцы — у Краснаярскім краі, але гэта справы не мяняе. "Крывавае тунэль смерці" працягласцю ў тысяч кіламетраў, ад Мінска "до самых до окраин", стаў агульнай магілай для ўсіх нявінных грамадзян Беларусі, якія былі бясплітны раздушаны сталінскім "чырвоным колам".

...Дзіўная рэч: з Юрыем Аляксандравічам Карачуном, ягоным сынам, я сябраваў амаль 30 гадоў, але пры жыцці гэтага чалавека мала ведаў пра драматычны метамафозы яго сям'і і мала адчуваў ягоныя глыбокія ўнутраныя перажыванні — якія ён, што праўда, амаль ніколі не выносіў вонкі. Як усё ж, скупы мы гаварылі "пра жыццё", пра нашы справядныя родавыя карані, пра дарагіх продкаў, далёкіх і блізкіх! І толькі ў пачатку 1990-х я ўпершыню пачаў ад Юрыя няпростую гісторыю роду майго сябра. Мяне яна вельмі ўзрушыла: ніколі не мог падумаць, што на долю яго бацькоў, сваёй і самога Юрыя — гэтага знешне спакойнага, ураўнаважанага, талерантнага і мудрага чалавека — выпала столькі гора і несправядлівасці!

Ён планаваў сам напісаць кнігу пра свайго рэпрэсаванага бацьку, пра творчае крэда, пра тых высакародных людзей, якія дапамагалі яму высталяць і знайсці сваё дастойнае месца ў жыцці, пра духоўную місію яго роднага мастацкага музея ў культурнай прасторы краіны.

А пачынаў Юрыі сваю неверагодна складаную працу з пошуку дакументальных сведчанняў пра лёс бацькі. Першы документ (копія "Пасведчання аб смерці" 1-ва № 056342 ад 5 верасня 1958 года), які Юрыі атрымаў з Мінусінскага ЗАГСа Краснаярскага краю, абвяснічаў, што яго бацька памёр 12 мая 1944 года ад "черроза печені" (так запісана). Хаця да той даты прайшло ўжо каля шасці гадоў, як "ворог народа" Алеся Карачун быў расстраляны ў падвалах НКВД сібірскага горада Мінусінска або ў яго ваколіцах (дакладны звестак пра месца пакарання няма). Такія "памяднікі" чамусьці часта практыкаваліся сілавымі органамі ў дачыненні да ахвяраў сталінскага татапітарнага рэжыму.

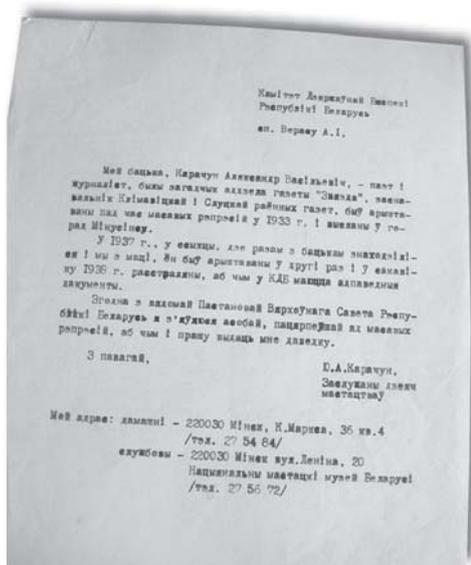
Напэўна, Юра засумняваўся ў ліпавым пасведчанні ад смерці і стаў настойліва звяртацца па праўду ў розныя інстанцыі: у КДБ і Пракуратуру Беларусі, у Краснаярскі

Мастацтвазнаўца і журналіст, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Барыс Крэпак завяршае кнігу з рабочай назвай "Юрыі Карачун. Больш чым музей" аб жыцці і творчай дзейнасці выдатнага музеязнаўцы, шматгадовага кіраўніка Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь, мастака-графіка, даследчыка мастацтва і грамадскага дзеяча. Гэтага чалавека многія любілі за яго выдатныя чалавечыя якасці: высокі прафесіяналізм, унікальную працавітасць, дабрыню, сардэчнасць, спагадлівасць, гатоўнасць прыйсці на дапамогу ў цяжкую хвіліну, адданасць справе, якой ён служыў, самаахвярна і далікатную любоў да сям'і. Так складалася, што яго лёс і лёс ягонага бацькі, Алеся Карачуна, сталі тыповымі для патрыётаў-беларусаў, якія апынуліся ў віры сталінскіх рэпрэсій, зліўшыся з лёсам краіны і гісторыяй XX стагоддзя — з усім яго бліскам, веліччу, набыткамі, трагедыямі і незлічонымі людскімі стратамі.



Алеся Карачун (1904 — 1937 гг.)

Галгофа Алеся Карачуна



Ліст Юрыя Карачуна ў КДБ з просьбай выдаць даведку як асобе, пацярпелай ад масавых рэпрэсій.

краёвы суд, ва УКДБ пры Саветах міністраў СССР па Краснаярскім краі, у Ваенную калегію Вярхоўнага суда СССР, у Мінусінскі рэгіянальны краязнаўчы музей, дзе захоўваліся некаторыя звесткі пра бацьку і гэтак далей. На гэтыя пошкі сымлі даеці. І ў рэшце рэшт, у 1993 годзе яму ўсё ж удалося высветліць сісуну.

Аказваецца, Алеся Карачун адразу ж пасля XX з'езда КПСС быў прызнаны "пацярпелым ад палітычных рэпрэсій" і па абодвух сваіх судовых справах (1933 г. і 1937 г.) быў пасмяротна разбілітаваны 24 жніўня 1956 года (вызначэннем Вярхоўнага суда БССР) і 26 студзеня 1957 года (вызначэннем Краснаярскага краёвага суда).

Прыступіць да напісання кнігі Юрыі Аляксандравіч не паспеў. І вось, праз 20 гадоў пасля яго часунага сыходу ў іншы свет, такая місія выпала яму. Я наўрад ці здолеў па належна яе выканаць, каб не

рулівава дапамога і нязменная добразычлівасць удавы майго героя Вяляціны Міхайлаўны Карачун і сына Аляксандра Юр'евіча, успаміны і сведчанні якіх дапамаглі мне аднавіць вельмі істотныя рысы асобы майго героя і яго атачэння.

Людзі, надзеленыя абвостранай глядзельнай і эмацыйнай успрымальнасцю, шмат у чым бываюць абавязанымі дзіцячым уражанням, якія трывала ўваходзяць у іх свядомасць і ўплываюць на усё, што здараецца далей. Для Юрыя Аляксандравіча гэта была сцэна затрымання бацькі. Пятанне, што ж на самой справе здарылася з самым бліскім чалавекам, пакутліва турбавала яго ўжо з самых ранніх гадоў жыцця, з канца 1930-х. За якія такія грахі ён апынуўся там, адкуль няма вяртання? І чаму родны сын на працягу дзесяцігоддзяў не мог даведацца праўду пра смерць бацькі?

Інтэлігент у першым пакаленні

Біяграфія патамнага сялянскага сына Аляксандра Карачуна даволі тыповая для беларускага інтэлігента ў першым пакаленні — носьбіта культуры-гістарычнай і маральнай місіі з асаблівым прыроджаным псіхафізічным успрыняццем таго асяроддзя, якое яго ўзгадала. Яшчэ Максім Багдановіч спрабаваў проста і даступна акрэсліць паняцце "беларускі інтэлігент": кожны прадстаўнік гэтай сацыяльнай групы павінен адпавядаць двум патрабаванням: па-першае, імкунецца да ведаў, па-другое, неціці свае веды на карысць народа. Аляксандр Карачун якраз і адпавядаў такім патрабаванням.

Ён нарадзіўся 12 мая 1904 года ў вёсцы Кухцічы, што на Уздзеншчыне. Побач цякла празрыстая рачулка Уса, якая упадае ў Нёман — улюбёная мясціна сельскай дзяціны. Недалёка адтуль, у вёсцы Нізак, нарадзіліся Кандрат Крапіва і аднагодка Карачуна — Паўлюк Трус. Усе трое вучыліся ва Уздзенскай сямігадовай працоўнай школе 2-й ступені. Цяпер на яе месцы — будынак Уздзенскага гісторыка-краязнаўчага музея.

Цікава, што гэтая "тройка" (Крапіва быў старэйшы за сваіх таварышаў на восем гадоў) пазней скончыла Мінскі беларускі педагагічны тэхнікум, які ў 1920-я гады лічыўся сапраўднай кузняй кадры нацыянальнай сельскай інтэлігенцыі для выкладання ў беларускіх школах новага ўзору. Але "малую" радзіму ніхто з іх ніколі не забываў.

Ну а далей усё ішло сваім шляхам. Карачун уступіў у камсамол і праз некаторы час быў абраны сакратаром Беларускага РК ЛКСМБ. У 1925-м стаў адказным сак-

ратаром акруговай газеты "Наш працаўнік". У тым жа годзе ўвайшоў у склад літаратурнага аб'яднання "Маладняк" — зноў жа, разам з Кандратам Крапівай і Паўлюком Трусам.

З апошнім у Карачуна склапіся блізкае прыяцельскае адносіны, і яны сустракаліся кожны раз, калі Трус прывязджаў у Мінск з Гомеля, дзе працаваў журналістам у мясцовай раёнцы "Палеская праўда". У 1928 годзе малады паэт пераездзіў у сталіцу і пасяляецца на вуліцы Шпітальнай у маленькім пакоі разам з Міколам Хведаровічам. Туды часам і наведваўся Карачун, і яны за пляшачкай лошыцкага віна з антонаўкі і агрэта чыталі свае і чужыя вершы. Менавіта на Шпітальнай Трус упершыню агучыў сваю паэму "Дзясяты падмурак", прысвечаную 10-й гадавіне Кастрычніка. Магчыма, тут жа Алеся Карачун пачаў і выдатны верш Труса "Падаюць сняжынкы, дыяменты-росы..." Напрыканцы 1980-х Ігар Лучанок пакладзе яго на музыку, і атрымаецца "песняроўскі" хіт. Часам соды завіраў і Тодар Кляшторны, каб выцягнуць сяброў з душнага ценскага пакоічыка на ўтульны балкончык рэстарана "Еўропа".

Апошні раз Карачун сустраўся з Паўлюком Трусам у сярэдзіне жніўня 1929 года ў Ждановічах пад Мінскам. Паэт быў ужо цяжка хворы (яго смяротна мучыў брушны тиф), але стараўся стойка трымацца сярод гасцей — літаратараў і гасцятчыкаў. Таленавітаму дзвядцятцігадоваму вершніку заставалася жыць усяго пару тыдняў...

"Крывавае суд"

У 1926 — 1927 гадах Карачун працаваў у аршанскай акруговай газеце "Камуністычны шлях", пасля чаго быў пераведзены ў рэдакцыю сталічнай "Звязды". Тут ён за пяць наступных гадоў прайшоў шлях ад супрацоўніка партсектара да адказнага сакратара. Аўтарытэт яго як журналіста-публіцыста быў незвычайна высокі. У 1930-м па даручэнні ЦК КП(б) Б ён арганізаваў і рэдагаваў першыя ў Беларусі раённыя калгасныя газеты "Камуна" ў Клімавічах і "Ленінскі шлях" у Слуцку. Паралельна быў членам штаба эвакуацыйнага атрада дывізіі Чырвонай Арміі: існавала такая медыцынская ўстанова, якая выконвала транспартна-санітарныя функцыі.

Прыродныя здольнасці, партыйная прычэпковасць (у 1925 годзе Алеся быў прыняты ў члены партыі) і мэта-накіраванасць давалі Карачуну выдатную перспектыву стаць вядомым грамадскім дзеячам, журналістам. А да ўсяго, ён быў яшчэ і паэтам-маладнякоўцам.

"Маладняк" быў створаны 28 лістапада 1923 года на сходзе ў Мінскім клубе "КІМ". Папулярнасць аб'яднання ў асяроддзі перадавой маладой беларускай інтэлігенцыі расла як на дражджах, і неўзабаве з'явіліся яго філіялы ў Слуцку, Віцебску, Бабруйску, Полацку, Магілёве, а таксама ў Маскве, Петраградзе, Коўне, Смаленску, Рызе, і нават у чэшскай Празе. Ён быў час

вялікіх і светлых надзей (на жаль, хутка страчаных), звязаных з трэцяй хваляй нацыянальна-культурнага Адраджэння.

Да першага свайго з'езду (лістапад 1925 года) Усебеларускае аб'яднанне паэтаў і пісьменнікаў "Маладняк" налічвала ўжо больш за 300 чалавек, сярод іх і актывіст Алеся Карачун. Дзейнасць "маладнякоўцаў" садзейнічала культурнаму росту працоўных, выхаванню здольнай моладзі, згуртаванню літаратурных талентаў на ідэалагічнай базе аданасці савецкай улады — і, што менш важна, на аснове служэння новай нацыянальнай культуры, якая тады зараджалася. Аднак у складаных умовах вострай ідэалагічнай барацьбы гэтае аб'яднанне, неаднароднае па сацыяльным складзе, па характары творчых памкненняў, па ўзроўні літаратурнай кваліфікацыі яго членаў, не магло доўгі час заставацца на плыву. Шматлікія члены "Маладняка", як пісалі ў партыйнай прэсе, "грашылі ультрарэвалюцыйнай фразеалогіяй".

Вершы Алеся Карачуна публікаваліся ў газетах і часопісах "Маладняк", "Узвышша", "Малады артыст" (часам — пад псеўданімам А. Папуляўскі). З-пад пера выхадзіла як лірыка, гэтак і свайго кшталту рэфімаваная публіцыстыка. Напрыклад, верш "Блізка час расплаты!...", апублікаваны ў часопісе "Маладняк Калініншчыны" (1925, № 2) і прысвечаны Станіславу Лануцкаму — польскаму камуністу, дэпутату Сейма, кінутаму ўладамі ў турму, дзе ён праваў тры гады. Ці ведаў асабіста Аляксандр Карачун Лануцкага, мне невядома, але, мяркуючы па творы, лёс гэтага рэвалюцыйнага хваляваў яго не на жарт. Нягледзячы на абурэнне з нагоды ўчыненага над ім "крывавага суда", настроі у верша аптымістычныя:

*Настане час расплаты!
Трусчыць краты!..*

*Мяцэжу хваля змые ўсё
нашчэнт.*

*І узойдзе сонца!.. Знікнучь
каты!..*

*Над Польшчай запануе
Волі свет.*

Пасля вызвалення з польскай турмы былы чыгуначнік Станіслаў Лануцкі перабраўся ў СССР і пасяліўся ў Маскве. Але 14 чэрвеня 1937 года "крывавае суд" над ім зладзілі ўжо энкаведзісты. Ён быў арыштаваны па даносе Томаша Домбала — рэдактара маскоўскай газеты на польскай мове Тэубіла Радзійска, свайго былога таварыша па рэвалюцыйным руху ў Польшчы, якога чыкісты ўжо катавалі на Лубянцы. Лануцкі быў абвінавачаны ва ўдзеі ў польскай нацыяналістычнай тэрарыстычнай арганізацыі і па рашэнні Ваеннай калегіі Вярхоўнага Суда СССР 20 верасня 1937 года расстраляны. Месяцам раней быў расстраляны і Домбаль. Але ад гэтым Аляксандр Карачун ужо не даведаўся: праз паўгода ў Краснаярску ён і сам уздыце "на эшафот".

Барыс КРЭПАК

Працяг — у наступных нумарах "К".

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62.

- Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.;"
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.;"
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.;"
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.;"
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.;"
■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.;"

Выставы:
■ Выстава "Марк Шагал: Колер Любові" — да 15 верасня.
■ Выстава "Майстры польскага малюнка" — да 20 верасня (спецыяльна для наведвальнікаў на выставе працуюць дзве інтэрактыўныя зоны, а таксама інтэрактыўная праграма "Кропка, лінія і штырх і вобраз, які жыве ў іх!").
■ Выстава "Міхаіл Білшч.

Да 100-годдзя з дня нараджэння" — да 24 верасня.
■ Выстава "Горад. Архітэктура. Мы" — да 1 кастрычніка.
■ Выстава "Магія старых фатаграфій" (Мінск 1930 — 1960-х у фотаздымках мастакоў Анатолія Тычыны і Мікалая Міхалана).
■ Фотавыстава "Спорт — толькі частка майго жыцця" — да 5 верасня.
■ Выстава "Скарбы Старавіцкага Егіпта" — з 9 верасня да 10 снежня.
■ "Пазнаючы Шагала"

(творчая сустрэча з літаратурным і кінематаграфічным тэкстам) — з 9 верасня. Пачатак а 15-й.
■ "Minsk On" ("Вераснёвая ноч у мастацкім") — 9 верасня з 18.00 да 23.00.
■ Новая забавульна-пазнавальная экскурсія для дзяцей 8 — 14 гадоў "Самыя-самыя..."

Філіялы музея
МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВОЙ XIX СТ." г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенціны Ваньковіча".
■ "Сядзібы партрэт XVII — сяр. XIX стст."
■ Выстава альтэрнатыўнай фатаграфіі Віктара Жураўкова "Mapium hominum" — да 1 кастрычніка.
■ Выстава моды і аксэсуараў эпохі Рамантызму з калекцыі Ігара Сурмачэўскага "І паланэз пачаць пара" — да 13 студзеня 2018-га.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава джарартыўна-прыкладнага мастацтва Узбекістана "Казачны Самарканд" — да 17 верасня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:
■ Абноўленая экспазіцыя "Старычынна Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст." у партрэтах і геральдыцы".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст."
■ Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям стапіць наведваць сем музеяў, набыўшы ўсё адзін білет у любым з іх.
■ Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіка "VKL3D" (дзякуючы тэхналогіі віртуальнай рэальнасці наведвальнікі ўпершыню атрымалі магчымасць убачыць мастацкі адноўлены замкі Беларусі — Краўцы і Гальшанскі — і адчуць "эфект прысутнасці" ў час іх росквіту).

■ Акцыя "Воляне піяніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
Выставы:
■ Выстава "Скарына — асветнік-гуманіст" — да пачатку кастрычніка.
■ Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці" — з 7 верасня.
■ Выстава "IND-BEL-ART" (творы Рыгора Сітніцы, Юрыя Хілько, Дар'і Бунеевай і Веры Ягоўдзі, выкананыя па ўражаннях іх паездкі ў Індыю) — да 3 верасня.
■ Фотажанкет Аліка Замосціна "Жыццё як выпадак..." — з 6 верасня да 1 кастрычніка.
■ "Ноч кажаноў" — 8 верасня з 18.00 да 22.00 у дворыку музея.

Філіялы музея
ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ Абноўленая экспазіцыя, прымаркваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі (залы дапоўненыя новымі прадметамі амаль з усіх фондавых калекцый музея).

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь".
■ Выстава "Візіты і візіткі: дыпламатыя ў кішні".

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.
Экспазіцыі:
■ "Геалогія і палеанталогія".
■ "Сезонная змены".
■ Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тыл лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
■ Выстава насякомаедных раслін".
■ Выстава "Жывыя цмокі" — да 25 лютага 2018-га.
г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.

г. Мінск, вул. Казінец, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.
■ Выстава "Дзівыны свет матылькоў" — да 11 верасня.
■ Атракцыён "Лазеры квэст".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

Пастаянная экспазіцыя:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X—XIX стст.".
■ "Беларуская музычная культура XX ст.".
■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст.".
■ Выстава "Карціны і высокая мода" — да 10 верасня.
■ Выстава аўтарскай лялькі Валерыі Гайшун "Натура, якая сыходзіць" — да 23 верасня.
■ Выстава "Загадка архіва вялікага Штэйна" (у рамках акцыі "Даступны музей") — да 31 верасня.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА г. Мінск, вул. Старавіцкая, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Мінску 950..." — да 17 верасня.
Майстар-класы:
■ Дзюкаў для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу ад 11-й.
■ Інтэрактыўны музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстарства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАГА КІНО г. Мінск, вул. Свядрлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Беларускі кінематограф 1920 — 1930-х гг. у кінаплакаце" — да 17 верасня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Інтэрактыўная пляцоўка "Палыя аэрадром "Мінскія крылы-1944" (будзе прадстаўлена рэканструкцыя побыту і баявой жыцця аэрадром) — 9 верасня. Пачатак ад 11-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ" г. Явасьві, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Міжнародны выставачны праект "Заходняя Беларусь: гісторыя паўсядзённасці" — да 30 верасня.
■ Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Анімацыйная праграма "Немагчымае магчыма: на аўдэенцы ў войта!"
Другі паверх Слуцкай брамы

■ Часовая экспазіцыя "З малітвай на вуснах" — да 30 верасня.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Міжнародная выстава "Ultima ratio Regum. Беларусь у Паўночных войнах сярэдзіны XVII — пачатку XVIII стст." — да 24 верасня.
■ Выстава "Ігнат Дамейка — тытан навукі" — да 30 верасня.
■ Квэст "Вайна і Мір, альбо Таямніца двух скрынь" — кожную пятніцу. Пачатак а 15-й.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Стацыянарная выстава "У хвалю няспыннага руху: аўтамабільныя шляхамі Коласа" — да 30 верасня.
■ Выстава партрэтаў Якуба Коласа з фондаў музея "Спяшайцеся з паэтам страцца..." — да 2 верасня.
■ Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Тэматычная экскурсія і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультымедычны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квэст-гульні "Таямніцы дома Песняра".

Акцыі:
■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музей).
■ Вшчыванне ад музея, фотасесія "У дзень высяля — у музей!"

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галарграфічным тэтрам.
■ Інтэрактыўны музейныя праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі".
■ Выстава "Кузьня беларускага духу" (унікальныя матэрыялы з гісторыі беларускага школьніцтва) — да 27 верасня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ГОРАДА МІНСКА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска
ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЎЛЁВА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ "Жыццёвы і творчы шлях

народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамяўлёва".
■ Выстава твораў Іланы Касабука "Прызнанне гораду" — да 1 кастрычніка.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прывесчана Ганаровым грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
■ "Мінск губерніскі. Шляхецкі побыт".
■ Выставачны праект "Мінск скульптурны" — з 7 верасня да 1 кастрычніка.
■ Выставачна-інтэрактыўны праект "Сустрэча з майстрам".
■ Персанальная выстава Святлана Катковіч "Спатканне" — да 3 верасня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:
■ "Мінск у гістарычнай прастору. Картаграфічны кабінет".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА" г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыі:
■ "Колас часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

■ "Сані • вазок; каліска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Віртуальная гульні "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА" г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.

■ Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890 — 1920-х гг.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МЫСТА" г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.

■ Выстава жывалісы, графікі, габелены і керамікі вядомых беларускіх мастацка "Summer time" — да 3 верасня.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі працуюць пнеўматычны шыр.
■ "Музей крміналістыкі".
■ Выстава "Гомель і гамельчане на працягу і ў гады Першай сусветнай вайны" (выставачная зала).
■ Выстава "Бітва матораў" (хол музея).

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Прырода Лічынны".
■ "Сучаснае мастацтва краю" (жываліс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
Выставы:
■ Выстава "Майстарэн заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурашэвара".
■ "Вядзём пачатак мы ад Гедыміна...".
■ Мемарыяльны пакой Валіцкіна Таўлая.

■ Выстава са збору А.Фішбайна "Рачы побыту канца XIX — пачатку XX стст.".
■ Музейна-образная зала "Хрушчоўка 60-х".
■ Выстава "Вайны свяшчэных старонкі".
■ Выстава "Надзейны шчыт краіны".
■ Выстава "Падарожжы ў гарадскі і сельскі побыт".
■ Выстава "Жыве мая ліра наова!" — прымаркваная да 140-годдзя з дня нараджэння Цёткі (Алаізы Пашкевіч).

ІЎЁўСКІ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР г. Іўе, вул. 17 верасня, 9. Тэл.: (8-01595) 2 68 96.

■ Экспазіцыя "Пад азіным небам праз стагоддзі" ("Карэнае насельніцтва Іўеўшчыны", "Беларускія татары").
■ Выставы "Беларускія іўрэі", "Другая сусветная вайна".
■ Выстава карцін Івана Струкава "Саюз вяды і зямлі".
■ Прадстаўлены ладчэнага тэатра "Батлейка".

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ г. Навагрудка, вул. Гродзенская, 2. Тэл.: (8-01597) 2 14 70.

■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
г. Навагрудка, вул. Мінская, 64-66.
■ Экспазіцыя: "Музей іўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА ў НАВАГРУДКУ г. Навагрудка, вул. Леніна, 1. Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).

■ Пастаянная экспазіцыя "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
■ Пастаянныя выставы: "Святло кухні Міцкевічаў", "Малюнкі сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ" г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.

■ Выстава жывалісных твораў украінскага аўтара Ганны Кашкадамавай "Трыбологі" — з 8 да 11 верасня.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс: 290 60 10.

■ Выстава твораў Сяргея Пыжыкава "У пошуках Рая" — да 9 верасня.
■ Выстава Віктара Доўнара "Таямнічы свет беларускіх абразоў" — да 9 верасня.

УВАГА! ТУТ МАГЛА Б БЫЦЬ ВАША АФІША!

Звяртайцеся +375 17 286 07 97, +375 17 334 57 41 (факс) kultura@tut.by

ТЭАТРЫ
НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ 8 верасня — "Травіята" (опера ў 3-х дзях) Дж.Вердзі.
ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫВ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

"РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ" г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.
■ 6 — "Адвечная песня" (фольк-опера) Янкі Купалы. Адкрыццё сезона.
■ 7 — "Кар'ера доктара Рауса" (гістарычна недакладная трагікамедыя) В.Марціновіча.
■ 9 — "Кобра (Kobra)" (гастролі Новага тэатра імя Казімера Дэймка, г.Лодзь, Польшча).

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

МАГАЗІНЫ "БЕЛСАЮЗДРУК"
■ Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".
■ Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".
■ Праспект Незалежнасці, д. 44.
■ Вуліца Валадарскага, д. 16.

КІЁСКІ "БЕЛСАЮЗДРУК"
■ ст.м. "Няміга", вул. М. Багдановіча.
■ Праспект Пераможцаў, 5.
■ Вуліца Рабкораўская, д. 17.
■ Праспект Незалежнасці, 168, В.
■ Вуліца Лабанка, 2.